"PROLETAREC" JE DELAVSKI LIST ZA misleče čitatelje.

PROLETAREC

DRUGI NAJSTAREJŠI jugoslovanski socialistični list.

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P. GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

ŠT. — NO. 1259. Entered as second-class matter December 4, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879. CHICAGO, ILL., 29. OKTOBRA, (OCTOBER 29,) 1931. Published weekly at 3639 W. 26th St. LETO—VOL. XXVI.

SODIŠČA ODLOČUJEJO PROTI LJUDSKIM INTERESOM

ZAKONI V Z.D. PROTI NEOMEJENEM IZKORIŠČANJU ŠE NISO USTAVNI

Postava ne sme določevati, kolikšne naj bodo plače. Privilegiji privatnih obratov.—Otroško delo

V Zed. državah dela v tovarnah tisoče otrok, medtem ko očetje tekajo od obrata do obrata na lovu za zaslužkom. Federalni zakon, ki bi drastično omejil vposljevanje otrok v raznih obratih, pa je po mnenju vrhovnega sodišča neustaven.

Ko hitro je sprejet kak zakon, ki po mišljenju kapitalistov preveč poseže po njihovi svobodi izkoriščanja, poskrbe, da ga sodišče proglasi za krpo papirja brez veljave.

Razredni značaj družbe je torej zelo zelo očiten tudi v tolmačenju zakonov, o čemur so se ameriški delavci imeli priliko že neštetokrat prepričati.

V Illinoisu je lani legislatura sprejela zakon, ki določa, da morajo kontraktorji, ki dobe državna dela, plačevati "obstoječe mezde", kar z drugimi besedami pomeni, tolikšne plače, kakor jih pri sličnih delih dobivajo unijski delavci v dotičnem okraju. Kontraktorji so se temu upirali, kajti zdaj je čas žetve, ker dobe delavcev kolikor hočejo za vsako plačo. Toda zakon jim je bil na poti. Dobili so "davkoplačevalca", ki se je zoper to postavo pritožil na illinoisko vrhovno sodišče, češ, da je škodljiva "davkoplačevalcem". Ko hitro je to storil, so kontraktorji ustavili vsa javna dela, posebno pri gradnji cest. Okrog 50,000 delavcev je bilo prizadetih. To je bilo avgusta, vrhovno sodišče pa je odločilo šele 21. oktobra, da je dotični zakon neustaven, dasi je lahko vsakdo vedel, da bi lahko to storilo že nekaj dni po vložbi "tožbe". Kajti predno so se kapitalistični interesi s temi tehnikalijami obrnili na vrhovno sodišče, so vedeli, da bo odkok njim v prilog.

Država je kontrakte znova razpisala, kontraktorji bodo dali nižje cene, nato pa najemali delavce za mezdo od $1 do $3 na dan. Le nekateri strokovni delavci bodo dobivali več. Skozi ves ta proces pa odslovljeni delavci čakajo, kdaj se bo gospodom v Springfieldu zljubilo urediti stvari in začeti z obratom. Ker pa so kontrakti znova razpisani, pravijo, da večina del ne bo obnovljenih do zime, potem pa vsled vremenskih neprilik tudi ne bo mogoče in tako začno z delom šele prihodnjo pomlad. Država Illinois ima določenih $430,000,000 za gradnjo cest, kar bi omogočilo zaslužek tisočem nezaposljenih delavcev, če ne bi delavci izvolili toliko "prijateljev" za sodnike in poslance. Tako pa črpa te fonde v glavnem privatni profit ter korumpirani politiki.

Še en slučaj. Leta 1928 je družba naduličnih železnic v Chicagu podražila voznino. Mesto je začelo s sodnim procesom, ki traja tretje leto in stane desettisoče dolarjev. Stvar je prišla končno pred federalno vrhovno sodišče, katero apela niti upoštevati ni hotelo.

Takih slučajev je mnogo v vseh državah.

Ako bi bilo v zakonodaji v Springfieldu, Harrisburgu, Columbusu ali kjerkoli vsaj toliko socialističnih poslancev, kot jih je v wisconsinski legislaturi, in če bi imelo delavstvo jako socialistično stranko ter razširjene socialistične liste, bi se republikanska-demokratska večina iz strahu pred ljudstvom bolj ozirala na delavske koristi in sodniki ne bi kar tjavendan izdajali odlokov v prid profitarjev. Vsak delavec, ki vzlic tem dejstvom še vedno pomaga eni ali drugi kapitalistični stranki, pljuje v lastno skledo.

Soc. stranka v Chicagu

Soc. stranka čikaškega okraja je imela dne 25. oktobra banket, ki se ga je udeležilo nad 300 oseb. Servirana je bila večerja za dolar vstopnine, prebitek pa gre v agitacijske namene. Govorniki so bili izborni. Kolekta je prinesla blizu $600.

"Surplus" duhovnikov

Španija je imela skozi stoletja velik duhovniški "naliv" in zdaj, ko si je priborila republiko, bi se rada otresla starih cerkvenih okovov kolikor največ mogoče. Mehiki, ko je bila v sličnem položaju, se je to že v precejšnji meri posrečilo. Zdaj je že več mesecev v teku močno gibanje za še večje zmanjšanje števila duhovnikov v Mehiki. Dne 5. oktobra je sprejel tudi kongres mehiških žen resolucijo, v kateri zahteva od vlade, da omeji število duhovnikov in da odslovi iz vladne službe vse člane ameriške klerikalne organizacije Kolumbovih vitezov.

"Proletarec" v poročilu del.-soc. internacionali

V poročilu, , ki ga je dala eksekutiva socialistične delavske internacionale mednarodnemu kongresu prošlo poletje na Dunaju, je bilo med drugim navedeno, da je "Proletarec" praznoval lani svojo 25-letnico, in da je umrl slovenski socialistični vodja Jože Zavertnik. Poročilo je izdano v več jezikih v posebni knjigi.

VPRAŠANJE PRIVILEGIJA.

Delavci, ki niso še nikdar niti ganili v pomoč delavskemu gibanju, nimajo moralne pravice kritizirati delavskih listov in delavskih strank.

S prihodnjo številko

začne izhajati na 6. strani

ROMAN

RIM

'LJUDSKA KUHINJA' ZA BREZPOSELNE V LONDONU

V Londonu, kjer že od nekdaj živi velika plast prebivalstva v bedi, nimajo niti v sedanji krizi "krušnih vrst" (bread lines), kakor jih vidite npr. v New Yorku ali v Chicagu in drugih velikih ameriških mestih. Na tej sliki je množica brezposelnih, ki se poslužujejo prilike dobiti nekoliko proste hrane, katero servirajo v Hyde parku v Londonu. Brezposelni v Angliji prejemajo tudi redno zavarovalnino iz posebnega fonda, v katerega prispevajo delodajalci, delavci in država kot celota.

UBIJTE VSAKO DESETO KRAVO, JE PRIPOROČILO FARM BOARDA

Farmarji, ki oskrbujejo prebivalstvo mest z mlekom in mlečnimi izdelki, se pritožujejo, da dobe premalo za svoje produkte. Hooverjev Farm Board pravi, da bo mogoče temu odpomoči le, ako ubijejo vsako deseto molzno kravo, ker jih je preveč. Farm Board je namreč statistično ugotovil, da je število molznih krav tekom poldrugega leta naraslo nad 3 odstotke.

Farm Board je potrošil v prizadevanjih pomagati farmarjem že več sto milijonov državnega denarja. Ali v vsakem podvzetju je neuspešen in v vsakem slučaju svetuje farmarjem, da naj uničijo odvišne pridelke.

V mestih je tisoče delavskih družin, ki so brez mleka in kruha. Tisoče in tisoče gladnih otrok ne dobiva nikakega mleka. Trust, ki ima v monopolu distribucijo mleka, plačuje farmarjem sicer mnogo manj, toda konsumentom cen ni sorazmerno znižal, v mnogih slučajih sploh nič. Tak je sistem zoper katerega se bori socialistična stranka.

Socialisti pomagajo premogarjem v Penni

Socialistični pomožni odbor v Pittsburghu pomaga z živili in obleko 1,200 družinam premogarjev v kempah zapadne Pennsylvanije, kakor poroča dnevnik Pittsburgh Press. Potrebščine razvažajo vsak dan. Okrog 6,000 oseb je deležnih podpore.

AGRESIVNA REAKCIJA.

Krdelo članov Ameriške legije je navalilo na shod socialistične stranke v Glendalu, Calif. Govornika Busicka so potegnili z odra in shod je bil končan v splošnem pretepu. Policija je bila poleg toda ni posredovala, ker je simpatizirala z "akcijo" legijonarjev.

LAVALOV - HOOVERJEV SESTANEK NE OBLJUBUJE REŠITVE IZ KRIZE

Okrog 70 odstotkov vsega zlata je v posesti Zed. držav in Francije. Nesoglasje Pariza z Washingtonom

Časopisje po svetu je mnogo pisalo o sestanku ameriškega predsednika Hooverja s francoskim premierjem Pierre Lavalom, kateri je mnoge navdal z upanjem, da se depresiji bliža konec. Lavala je povabil v Washington predsednik Hoover, da izmenjata svoje misli in sugestije o skupni akciji za rešitev kapitalizma. Zed. države in Francija sta danes najjačji državi na svetu. Francija s svojim militarizmom in zaveznicami dominira nad Evropo. Zed. države in Francija posedujeta okrog sedemdeset odstotkov vsega zlata na svetu. To je prisililo Veliko Britanijo, da je vsled pomanjkanja rumene kovine v svoji zakladnici morala ukiniti zlati standard za svoj funt šterling. Obstoji nevarnost, da bodo temu vzgledu sledile tudi druge države in večinoma so že izdale naredbe, s katerimi kontrolirajo ali pa omejujejo izvoz zlata in izplačevanja v zlatu.

V finančni paniki, ki je sledila odloku angleške vlade in parlamenta, so posebno francoske banke dvignile več sto milijonov dolarjev ameriškega zlata, ki je šlo pod tem pritiskom iz New Yorka v pariške zakladnice. Posestnike ameriških bondov in vlog v Evropi se je namreč prijela bojazen, da je tudi ameriški dolar v nevarnosti kakor angleški funt šterling, pa so jih hiteli izmenjavati za ameriško zlato.

Zunanja politika Francije se v marsičem, razlikuje od ameriške. Zed. države so za omiljenje določb v versaillski pogodbi z ozirom na reparacije, poljski koridor in meje v centralni Evropi. Tega sicer ne naglašajo direktno, toda ameriški državniki so napravili že vsakojake pritiske, da bi primorali Francijo na popuščanje. Hooverjev moratorium je bil proglašen, ne da bi se ameriška vlada preje posvetovala s francosko, kar je povzročilo oster diplomatski spor in mnogo očitkov na obeh straneh. Ameriški mednarodni bankirji, kateri največ diktirajo ameriški zunanji politiki ,so končno uvideli, da bo najboljše, če se obe deželi sporazumeta ter delata skupno.

Komunike, ki sta ga objavila po sestanku Hoover in Laval, pravi, da je vladalo med njima popolno soglasje, kar je neresnično. Prišla pa sta v več zadevah do sporazuma in vlada Zed. držav se bo v reševanju evropskih in mednarodnih problemov v bodoče več ozirala na francosko vlado. Oba sta tudi obljubila varovati zlati standard in pomagati drugim državam, da si stabilizirajo svoje denarne enote.

Možno je, da pride v kratkem do korakov, ki naj bi dovedli do znižanja reparacij ter sorazmerno do znižanja vojnih dolgov Ameriki. Bivši zavezniki namreč dolgujejo tej deželi enajst milijard dolarjev, katerih ne bodo mogli plačati in jih ne mislijo, toda so zdaj še priznana obveznost in po svoje pomagajo gospodarski nesigurnosti.

Težko pričakovana svoboda žensk v Španiji

Ko je španska konstituanta sprejela določbo, ki dovoljuje razporoko, se je zateklo mnogo Špank na sodišča z apelom, da jih čimprej reši neljubega jarma. Morajo pa še čakati, ker bo določba veljavna šele, ko bo sprejeta ustava v celoti. V Španiji razporoka dozdaj ni bila dovoljena. Tradicija je, da se možu odpušča nezvestobo in marsikaj, medtem ko se ženi tak prestopek šteje v največje zlo. Žena v Španiji je smatrana za moževo posest.

VLADA SE NE ZGANE VZLIC RASTOČEMU PROPADANJU BANK

Vzlic kreditnemu zavodu, katerega je na priporočilo bankirjev predlagal predsednik Hoover, se polomi bank nadaljujejo, kajti kreditni zavod bo posojeval bankam le na sigurno imovino, ne pa na investicije, katere so bile riskirane že od začetka.

V državi Indiana je propadlo izredno mnogo bank. Prošli teden je prenehala ena v Kokomo in ena v Huntingburgu, Indiana. Dne 23. oktobra so prestale z obratom ena national in tri state banke v Missouriju. Isti dan sta zaprli vrata dve v Pennsylvaniji in štiri v Ohiu. Vse so primeroma veliki zavodi z vlogami, katere znašajo povprečno blizu dva milijona dolarjev v vsaki. Zima je na pragu in ljudje, ki so imeli v njih prihranke, so zelo prizadeti.

Brezposelnost v Franciji

Francija se je razen Rusije najdalj ogibala problema brezposelnosti. Njeni delavci so bili zaposljeni, vrhu teh pa je delalo v Franciji še tisoče Čehov, Poljakov, Italijanov, Jugoslovanov itd.

V začetku septembra pa je imela tudi Francija 650,000 brezposelnih, kakor poroča biro delavske federacije. Mnogo tujerodcev se je moralo povrniti.

Sodelovanje Zed. držav v Ligi narodov

Zed. države uradno niso v ligi narodov. Velik del republikanskih politikov je odločno proti vstopu te dežele v ligo in ameriška vlada ji je bila več let po vojni sovražna. Ali izolacija ni bila mogoča, pa je začela ta vlada polagoma sodelovati z raznimi liginimi komisijami v toliki meri, da je prispevala Ligi svoj delež za stroške od leta 1923 že v skupni vsoti nad 40 milijonov dolarjev.

VZROK JE V NEVEDNOSTI.

Izvor vsega gorja na svetu je v ignoranci.

KRIZA PO SVETU JE ZELO V KVAR TUDI SOV. RUSIJI

Gospodarsko hiranje Evrope in drugih dežel ima svoje vplive tudi na petletni načrt Sovjetske Unije.

V Nemčiji se vznemirjajo radi poročil, da Sovjetska Unija ne bo mogla poravnati svojih obveznosti nemški industriji do določenega časa, ker je radi depresije v Evropi in drugje sovjetska trgovina zelo prizadeta in zaradi tega sovjetski ekonomski odbor ni dobil zadosti dohodkov, da bi mogel plačevati obroke in naročati mašinerijo v toliki meri, kakor predvideva petletni načrt. Vesti, katere prihajajo iz krogov, ki sovjetski Rusiji niso prijazni, zatrjujejo, da je ekonomski biro tajno že začel omejevati kolosalni načrt za industrializacijo Rusije, ker mu manjka kreditov v inozemstvu. Ruske obveznosti nemškim industrialcem znašajo okrog $250,000,000. Nemški list "Germania", ki je zelo blizu kancelarja Brueninga, pravi, da ruska trgovska komisija v Nemčiji tiplje nemške kapitaliste, ako bi bili pripravljeni sprejeti podaljšanje plačilnega roka, ker sovjetska Unija zdaj radi zmanjšanih dohodkov nima zadostnega kapitala.

V Rusiji takih vestih sicer direktno ne zanikavajo, toda naglašajo, da se bo izvrševanje petletke nadaljevalo kakor določa načrt.

Socialistični lokal v Cantonu obnovljen

Pred leti je imela socialistična stranka v Cantonu, Ill., močno postojanko in uprava mesta je bila v njenih rokah. Po vojni je lokal razpadel. Dne 25. oktobra je bil spet obnovljen.

STROŠKI Z DVOROM.

Anglija ima s kraljem ter njegovo žlahto vsako leto nad tri in pol milijona dolarjev izdatkov.

JAPONSKI NAČIN OGLAŠANJA

Nezaposljeni obrtni delavci v Tokiju imajo na zabojih na svojih hrbtih napise, v katerih se mimoidočim ponujajo v službo. To je cenejši način reklame, kakor pa v Ameriki, kjer je treba oglašati v listih. Ta slika je bila vzeta pred mestno posredovalnico za službe v Tokiju, kjer se zbirajo brezposelni po brezplodnem iskanju za delom, da še tu poizkusijo svojo srečo. In naslednji dan ter vse druge dni se za brezposelne ponavlja isti proces.

Glasovi iz Našega Gibanja

NA AGITACIJI V CLEVELANDU

Piše Anton Vičič

(Nadaljevanje.)

Clevelandska naselbina ima o slovenskem časopisju svoje posebne nazore. To je razen milwauške edina slovenska naselbina, ki ima takozvane lokalne liste, namenjene predvsem lokalnim potrebam in namenom.

Slovenski tisk v Clevelandu.

V Clevelandu so trije listi, ki so lokalnega značaja, namreč dnevnik "Enakopravnost", dnevnik "Ameriška Domovina" in tednik v angleškem jeziku "Cleveland Journal", katerega izdaja 'Enakopravnost" v namenu, da ga širi med tu rojenimi Slovenci.

Razen omenjenih treh izhajata tu še dva druga slovenska lista, namreč "Glasilo KSKJ." in "Nova Doba", glasilo JSKJ. Ta dva lista sta se preselila sem ne zaradi naselbine ampak ker sta tu dobila najcenejše tiskovne pogoje. Tiska ju tiskarna "Ameriške Domovine". Pri njuni selitvi v Cleveland je neposredno odločevala tudi želja gotovih interesiranih krogov dati naselbini večji ugled na zunaj. Priobčujeta precej lokalnih vesti in poročil, toda v splošnem morata ustrezati potrebam svojih organizacij.

Prvi trije listi pa so urejevani izključno za clevelandsko in okoliško publiko. "Enakopravnost" je vsako sredo glasilo SSPZ., in dotična številka je vedno temu primerno urejena. Druge se nanašajo največ na to naselbino.

Smernice listov.

"Enakopravnost" je nastala kot svobodomiselni list in nekaj let je bila naklonjena socialistom. Največ je bilo to odvisno od razpoloženja urednika ter interesov, kateri so odločevali v upravi. Vsled lokalnih sporov in drugih vzrokov so se odnošaji med socialisti in vodilnimi činitelji "Enakopravnosti" ostrili in zdaj že precej časa niso prijateljski. Kakor zatrjujejo poznavalci tukajšnje politike, je bilo pred par leti določeno, da se "E." pretvori v konkurenci s Pirčevim biznisom in politiko v republikanski list. Odmevi na dotično taktiko in najbolj pa še sedanja kriza je preokretu škodovala in tisti, ki so ga podvzemali, so se spet umaknili bolj v ozadje. Zdaj ni nikomur prijetno hvaliti republikansko stranko, ker so se vse ogromne obljube izpred par let razpršile v ogromno laž. Vendar pa se tudi k socialistom ne povračajo s svojimi simpatijami, pač pa so zavzeli nekako nevtralno stališče. Pirčeve "demokratske politike" Enakopravnost seve tudi ne podpira.

Slovenci v politiki.

"Ameriška Domovina" pod vodstvom L. Pirca je demokratski list menda že od kar je Pirc v politiki. Ni se udejstvoval v društvenem življenju in še manj v kulturnem, kakor se je V. Grill, toliko bolj pa je razpredal svoje politične mreže in vsled tega so Slovenci v Clevelandu smatrani za demokrate.

Versko opredeljenje.

"Ameriška Domovina" je včasi bolj včasi manj verska. Smatrana je med tukajšnjimi rojaki za list, ki je cerkvi prijazen in ji pomaga. V njene kolone so dopisovali in dopisujejo tudi duhovniki, dasi pri čikaškem Ameriškem Slovencu tega niso veseli. Oficielni klerikalci Pirca ne smatrajo za vernega katoličana, nego le za zvitega biznismana, ki si je znal pridobiti prijateljstvo Slovencev s tem, da se je prilagajal njihovi katoliški vzgoji in jo potem začel še sam podpirati. Nekoč je namreč veljal Louis Pirc za liberalca in celo za boritelja zoper klerikalce. Teh stvari se Clevelandčanje spominjajo pač bolj nego jaz.

Svobodomiselstvo "E."

"Enakopravnost" je tudi spremenila svoje svobodomiselstvo in si ga tolmači zdaj tako, da je pravi svobodomislec tisti, kateri je toleranten s klerikalci in z ljudmi vseh drugih nazorov. Tako je bilo razumeti iz polemičnega članka, v katetem urednik "Enakopravnosti" odgovarja "Prosveti".

"Cleveland Journal", katerega izdaja Enakopravnost, pa e v zastonjskem oglašanju cerkvenih aktivnosti prav tako priden — eni mislijo da še celo bolj — kakor "Ameriška Domovina".

Velik lov za glasovi.

Radi velikega števila so Slovenci v Clevelandu faktor, na katerega političarji ne pozabijo v nobeni kampanji. S pomočjo tu rojenih Slovencev, ki so se vzgojili v lokalni politični atmosferi, si prizadevajo demokratje še bolj utrditi svoj vpliv nad slovenskimi volilci, republikanski tekmeci pa bi radi to jezero glasov napeljali v svojo strugo. Politično znanje ljudi je zelo motno, ker so za informacije in tolmačenja odvisni le od "A. D." in "E.", katera sta tu jako razširjena, medtem ko ima dnevnik "Prosveta", "Proletarec" in drugi listi v primeri z njima mnogo manjšo cirkulacijo.

V tekoči volilni kampanji begata volilce na običajne načine. "A. D." z dne 21. okt. ima na primer na prvi strani večjo noto s črnim tiskom v okvirju, z naslovom DELO!

Magnetična beseda.

V teh časih silne brezposelnosti je umevno, da ta naslov vleče. V tisti noti pravi, da se je v času prošlih 12 mesecev oglasilo v njenem uradu več rojakov, ki so bili odslovljeni iz mestnih služb od republikancev, ker so naše ljudi smatrali za demokrate. Vse, kar zdaj potrebujejo je, da se še enkrat zglasijo v uradu pri Pircu in potem bo on naglo posredoval, da dobe delo nazaj. Toda čemu je čakal 12 mesecev?

Vse skupaj se glasi bombastično in ima namen ne pomagati ljudem do dela, nego pridobiti glasove slovenskih volilcev za demokrate.

"Enakopravnost" istega datuma pa je čutila potrebo v uredniškem članku obregniti se ob J. Siskoviča in ob enem ob Skuka, katerima predbaciva povzročitev raznih lokalnih sporov in koketiranje s Pircem. Namen je zdaj v volilni kampanji opozoriti rojake na afero, katera je povzročila v naselbini veliko vzrujavanja.

Sorodstvo ponve in lonca.

V času dotične "afere" sta pisarila "A. D." in "E." skupno proti clevelandskim in čikaškim socialistom. To ni bilo le koketiranje, nego enotna taktika. Skupna sta si tudi sedaj v tem, da vsak po svoje agitirata zoper — socialiste.

Izkušnje za sodruge.

Slovenski socialisti v Clevelandu imajo dovolj slabih izkušenj z obema listoma. Socialističnega gibanja med Slovenci v Clevelandu z njuno pomočjo ne bodo razširili. Kaj jim torej preostaja?

Nič drugega kakor agitacija za svoje liste. Čimprej se otresejo nazora, da so zunanji listi sekondarne važnosti, toliko bolje. Ako bi med našimi sodrugi veljala skozi vsa ta leta parola — "Proletarca v vsako hišo", bi bilo v političnem vrtincu slovenskega Clevelanda precej drugače. Toda kar še ni, lahko postane. Ako se v tem smislu zedinimo, bomo ustvarili razpoloženje, v katerem bo agitacija za "Proletarca" zelo olajšana in uspešnejša ,ob enem pa bo slovenski delavski Cleveland res postal vpliven političen faktor.

MOST, KI VEŽE NEW YORK Z DRŽAVO NEW JERSEY

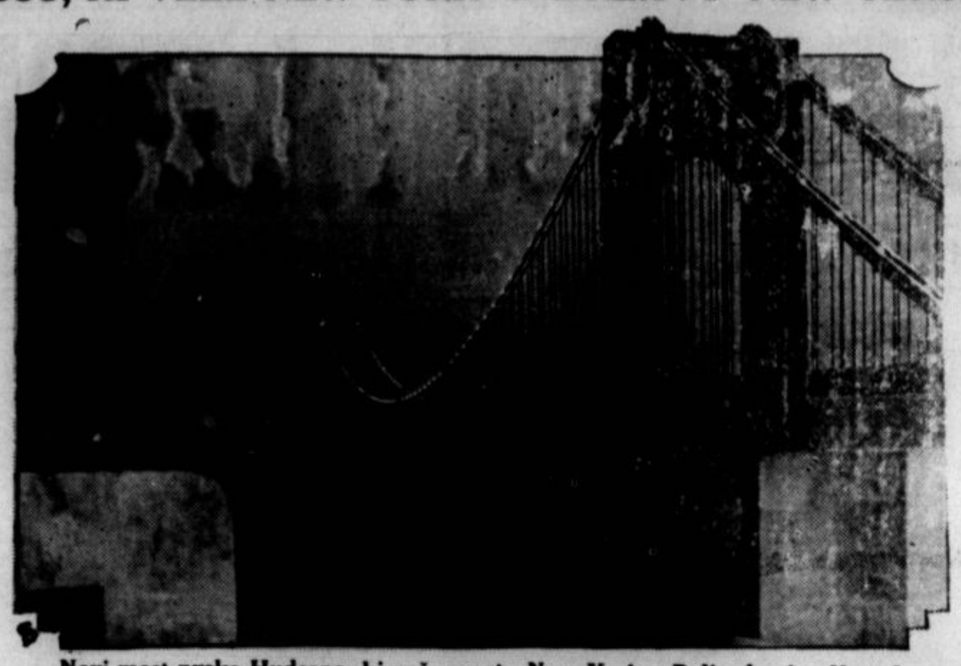

Novi most preko Hudsona, ki veže mesto New York s Palisadami v New Jerseyju, je otvorjen prometu. Stal je $60,000,000. Vezne spone so dvakrat daljše kot spone na kateremkoli drugem mostu na svetu. Uradno ime tega mosta je "Washington Bridge".

Jos. A. Siskovich je vaš kandidat

Ako bodo delavci dne 3. novembra v polni meri izvršili svojo dolžnost, bo v 4. okraju izvoljen za koncilmana med drugim Joseph A. Siskovich, kandidat socialistične stranke, katerega je zelo laskavo omenila Citizens liga in ga smatra kvalificiranim, medtem ko se o ostalima dvema kandidatoma slovenske narodnosti v istem okraju baš protivno izraža.

Podpirala tudi društva "Naprej"

Siskovicha so indirektno inšt. 5, "Vodnikov Venec" št. 147, "V Boj" št. 53 in "Mir" št. 142, vsa od SNPJ., katera so prispevala v njegov kampanjski fond. Dalje ga je na enak način odobrilo druš. št. 26 SSPZ. in Carniola Tent št. 1288 od organizacije Maccabees.

"Ameriška Domovina" je prinesla v prevodu noto o Siskovichu kakor jo je objavila njemu v prilog v angleških listih Citizens liga, "Enakopravnost" pa je priporočila volilcem, da naj glasujejo zanj, dasi je pri tem pojasnila, da si nista prijatelja.

Jos. A. Siskovich ima ves čas kampanje vso podporo "Proletarca" ter njegovega uredništva in podporo vseh socialistov ter drugih zavednih delavcev v Clevelandu. "Prosveta" priobčuje dopise, v katerih je priporočan volilcem.

Kampanjski odbor širi agitacijske letake, da je seznanil vse v 4. okraju o kandidaturi J. A. Siskoviča.

Napravite pred njegovim imenom na glasovnici številko ena, kar znači "FIRST CHOICE" glas. Pridobite svoje tovariše delavce, da store isto. V 2. in 4. okraju imamo priliko izvoliti zastopnike v mestni svet na striktno delavski platformi. Poslužimo se je, da pridejo v mestni svet po dolgih letih spet socialistični koncilmani.—**Kam. odbor.**

Seznam predavanj Anne P. Krasne

Prošlo soboto je Anna P. Krasna predavala v Milwaukeeju in v nedeljo v Sheboyganu, Wis.

Predavala pa bo tekom te ture še v sledečih naselbinah:

Waukegan, Ill.: V sredo 28. oktobra ob 8. zvečer v Slov. nar. domu.

Springfield, Ill.: V soboto zvečer 31. oktobra v Slov. nar. domu.

LaSalle, Ill.: V nedeljo 1. novembra v Slov. nar. domu.

Chicago, Ill.: V petek zvečer 6. novembra v dvorani SNPJ.

West Allis, Wis.: V soboto zvečer 7. novembra.

Predavateljska tura sodružice Krasne se vrši pod pokroviteljstvom soc. klubov in društev Prosvetne matice JSZ. za Illinoisko-wisconsinsko okrožje. Delavcem v omenjenih naselbinah toplo priporočamo, da se predavanj udeleže in da agitirajo za poset tudi med drugimi. Privedite s seboj tudi sinove in hčere, kajti kjerkoli bo poset mladine dober, bo imela del svojega govora v angleškem jeziku.—**Odbor.**

Konferenca JSZ bo 20. decembra v Bridgeportu

Bridgeport, O. — Sklep zadnje konference je bil, da naj se skliče prihodnje zborovanje zastopnikov soc. klubov in društev Prosvetne matice enkrat v januarju. Ker pa se vrši 9.—10. januarja konvencija ohijske socialistične stranke, smo sporazumno s klubom št. 11 odločili, da se naša prihodnja konferenca vrši v nedeljo 20. decembra v društveni dvorani na Boydsvillu.

Na članstvo klubov apeliramo, da naj na novemberskih sejah razpravljajo o priporočilih eksekutive ohijske soc. stranke, kakor so bila navedena v Proletarcu in kot so vam razvidna iz pisma, katera so dobili tajniki. Klubi naj na podlagi teh diskuzij instruirajo svoje zastopnike, kakšno stališče naj zagovarjajo v eni ali drugi zadevi na naši skupni konferenci 20. decembra v Bridgeportu.

Dalje naj klubi in društva razpravljajo o vsem, kar je važno za delavstvo, da bo decemberska konferenca čimbolj konstruktivna. Na nji bomo tudi sklepali, če se delegata na strankino konvencijo v Clevelandu pošlje ali in ne, in če se ga pošlje ,kakšna navodila mu bomo dali.

Ako se bo večer prej vršila prireditev v prid konference, bo sklepalo članstvo kluba št. 11 na seji 15. novembra in o zaključku bo klub sporočil v listu.

Druga važna zadeva je akcija za uspostavitev socialističnega kluba v naselbini Blaine. Na sugestijo iz Blaina je bilo sklenjeno, da pride na njihov sestanek v nedeljo 8. novembra pet odbornikov vzhodnoohijske konference. Prične se ob 2. popoldne v istih prostorih, kjer je klub prej zboroval.

Vsi bivši člani in somišljeniki na Blaine, udeležite se tega sestanka. Od vaše volje je odvisno, če se ta potrebna akcija uresniči. Naselbina Blaine je bila v socialističnih aktivnostih vzor drugim in to lahko zopet postane, ako se tisti, ki so zavedni, odločijo nalogo uspešno izvršiti. Pridite skupaj 8. novembra vsi.

Za odbor vzhodnoohijske Konference,

Joseph Snoy, tajnik.

Zanimiva seja kluba št. 1

Chicago, Ill. — Seja kluba št. 1 dne 23. oktobra je bila po mnenju mnogih ena najživahnejših v tem letu. Tudi mladinski odsek je bil dobro zastopan. Udeležba je bila jako dobra.

Predsedoval je s. Donald J. Lotrich. Po končanem dnevnem redu je govoril tajnik soc. stranke okraja Cook s. Adolph Dreifuss, ki se je pohvalno izražal o delu našega kluba in o "Proletarcu". V svojih izvajanjih je slikal položaj stranke v Cook County, v Zed. državah in v splošnem. Govoril je kake tri četrt ure. Navzoči so ga poslušali z zanimanjem in napravil je nanje najboljši vtis.

Klub je prispeval v agitacijski fond soc. stranke čikaškega okraja na njenem banketu dne 25. oktobra $10. Udeležba na tem banketu je bila jako dobra, toda naši člani so bili zadržani vsled klubove predstave v dvorani ČSPS.

Na seji kluba je bilo sklenjeno, da se izvrši kolikor največ mogoče agitacije za shod, na katerem bo predavala Anna P. Krasna. Vršil se bo v petek 6. novembra v dvorani SNPJ.

V svrho boljše razpodelitve datumov socialističnih priredb je bilo sklenjeno, da tajnik kluba P. Bernik sporoči tajniku okrajne soc. organizacije datume vseh naših priredb.

Koncert pevskega zbora "Sava" bo v nedeljo 29. nov. v dvorani ČSPS.

Po končanem dnevnem redu ter govoru s. Dreifussa je sledilo še nekaj razprave na vprašanje nekoga izmed navzočih, ki je želel vedeti naše stališče z ozirom na cerkev, nato pa smo imeli še dobro uro zabave, h kateri je pripomogel s svojim instrumentom Johnny Kochevar. Razpoloženje med vsemi je bilo najboljše.—**P. O.**

Shod v petek 30. oktobra v Clevelandu

Cleveland, O. — V Slov. nar. domu na St. Clair Ave. se vrši v petek 30. oktobra zvečer shod, na katerem nastopi več govornikov, med njimi Jos. Siskovich, kandidat za koncilmana v četrtem okraju. Pridite na shod vsi. Pevske točke bo izvajal zbor "Zarja".

Poročevalec.

Brezposelnost v Italiji

Urad za socijalno skrb je v Rimu uradno poročal, da je bilo 1. oktobra v Italiji 747,000 nezaposljenih delavcev, ali 54,000 več kakor mesec poprej. Na zimo bo to število še bolj naraslo.

VAŽNOST VZTRAJNOSTI.

Agitator, ki je agitator, ne obupa, nego vztraja. Samo taki so uspešni.

Važno za slovenske volilce v Clevelandu

Cleveland, O. — Ne pozabite napraviti križ za CHARTER amendment. Glasujte "ZA", ker po sedanjem sistemu ni noben koncilman zastopnik specificiranega okraja. Ako pa imate wardnega zastopnika, je dolžan zastopati svojo wardo in volilci vedo, komu se imajo potožiti ali od koga naj zahtevajo, da se potegne za njihove koristi.

Glasujte tudi za bonde v svrho razširjenja mestne elektrarne. — **Frank Barbič.**

AGITATORJI NA DELU

Izkaz naročnin, ki so jih poslali agitatorji "Proletarca".

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročnin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

Poslali so:

Anton Vičič, na agitaciji v Clevelandu	114
Anton Jankovich, Cleveland, Ohio ..	27
Joseph Snoy, Bridgeport, Ohio	17½
Jacob Rozic, Milwaukee, Wis.	12½
Joseph Zorko, West Newton, Pa.	9
John Jereb, Rock Springs, Wyo.	9
John Zornik, Detroit, Mich.	7
John Teran, Ely, Minn.	6
Frank L. Tomšič, Walsen, Colo.	6
John Kobal, Johnstown, Pa.	5
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	5
John Goršek, Springfield, Ill.	4
Joseph Jereb, Akron, Ohio	4
Frank Podboy, Parkhill, Pa.	2
Edward Branisel, Cleveland, Ohio	2
Anton Bogotaj, Renton, Pa.	2
Frances Zakovšek, No. Chicago, Ill. ..	2
Frank Sumrada, Cleveland, Ohio	2
John Koplenik, Mt. Oliver, Pa.	2
Joseph Siskovich, Cleveland, Ohio	2
Joseph Radelj, West Allis, Wis.	2
John Tancek, Girard, Ohio	1
Frank Ursitz, Sygan, Pa.	1
Anton Vehar, Powhatan Point, Ohio ..	1
Joseph Lever, Cleveland, Ohio	1
Louis Bartol, Canonsburg, Pa.	1
John Kosin, Girard, Ohio	½

Skupaj v tem izkazu (4 tedne) 247½ polletnih naročnin. Prejšnji izkaz (4 tedne) 212½.

Ker ste naprednjak, koliko storite za napredek?

Kriza in delavski tisk

Vsi delavski listi so prizadeti v tej krizi. Ne le delavski, nego tudi mnogi kapitalistični, ker so se jim zmanjšali dohodki na oglasih.

"Proletarec" v številu naročnikov dozdaj še ni nazadoval, nego ga celo pomnožil, toda prilično je takih, ki žele, da se jih čaka. To je seveda deloma zmanjšalo dohodke na naročnini, na oglasih pa so letos več kot za tisoč dolarjev manjši. Ta razlika je "Proletarca" zadela toliko, da redni dohodki v tej polovici leta več ne pokrivajo izdatkov. Pa tudi izredni, kot dohodki naše knjigarne in prispevki listu v podporo, so mnogo manjši.

Dokler je bil "Proletarec" bolj odvisen od posebne denarne pomoči svojih prijateljev, so znašali prispevki v tiskovni fond do $2,000 na leto. Letos pa znašajo z današnjim izkazom, ki je priobčen v tej številki, le $218.65.

V prejšnji številki smo imeli priobčen cenik knjig. Priporočamo vsem, ki morejo, da si naroče nekaj literature iz naše založbe. Knjig ne prodajamo dražje kot drugje, in denar, katerega daste zanje, nikomur ne podarite, nego dobite zanj polno vrednost. Kar pa ima naša knjigarna pri tem prebitka, gre za pokrivanje izdatkov lista. Knjige nudijo najboljšo zabavo in ob enem povečavajo čitatelju znanje.

Dasi se nismo obračali na čitatelje z apeli za prispevke listu v podporo že več let, bodo skozi to krizo zopet potrebni. Ni drugega izhoda, kajti upravni stroški so znižani na minimum, na znižanje izdatkov za tisk pa pri tem obsegu lista tudi ni misliti.

Pred leti so se sodrugi ob raznih prilikah spomnili "Proletarca" in zbrali kolikorkoli v njegov tiskovni fond. Upamo, da se bo to spet obnovilo, ker list zdaj potrebuje take podpore. To smo navedli v veri, da bo to odkrito pojasnilo našlo dober odmev in bodo naročniki, sodrugi in zastopniki storili toliko več, da glasilo slovenskega delavstva ne pride v opasno krizo.

KLUBOM IN DRUŠTVOM

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

"TOLERANTNI" BOJI V NAPREDNIH VRSTAH

PIŠE JOSEPH A. SISKOVICH.

V "Enakopravnosti" z dne 21. oktobra je v uredniškem članku med drugim trditev, da je bila proslula izredna seja delničarjev S. N. D. nepotrebna, da je bila le plod osebnih kapric in kruhoborstva, in to "zdražbarsko" skupino sta vodila Siskovič in Skuk, "da za vsako ceno diskreditirata tedanjega domovega tajnika Medveška", "Enakopravnost" pa se je borila za poštenje. Tako je zapisano v članku.

Ni res, da je "gotova" skupina pod vodstvom omenjenih bila v boju v namenu, da koga diskreditira, nego zaradi gospodarstva. Prihranek $1,200 je dokaz, da seja ni bila brezplodna.

Grda osebna politika ni bila naše svojstvo. Afera je bila takrat opisana, opisano je bilo o intrigiranju po hišah, o pridobivanju direktorjev itd., zato zdaj ne bi imelo smisla stvar zopet ponavljati.

Čemu je Mr. Grill sploh prišel s to stvarjo v javnost? Ako mu je res za tolerantnost, čemu zdaj v volilni kampanji vzrujavati duhove?

Ali je bil razkol pri "Zarji" tudi kaprica? Ali ni v njemu igrala veliko vlogo maščevalnost in osebnost, toda ne z naše strani?

Mr. Grill je predsednik podporne organizacije in kot tak bi lahko vedel, da naši ljudje mrze odškodninske in slične tožbe proti ljudskim ustanovam. Ako bi rabil razsodnost, bi takrat pojasnil svojim prijateljem, da se igrajo z ognjem in da bi s tožbo le razplamteli duhove. Čemu sploh tožiti pravega lastnika za imovino, ko mu vendar po vseh postavah po pravici pripada? Ali zdrav razum ni odločeval, tožba je bila vložena in povzročenega je nam bilo mnogo truda ter stroškov, da smo rešili, kar je naše. Ali je bilo tako postopanje z one strani tolerantno in pošteno?

Mr. Grill dalje piše: "Zanimivo je tole. Drugi tukajšnji list A. D. se je tistikrat, ko smo mi svarili, da je boj osebnega značaja, drl na vse pretege ter kričal, da hočejo 'rdečkarji' okupirati S. N. Dom in da "iz Chicage nam ne bodo komandirali". Če to ni bila demagogija, sploh ne vemo, kaj je demagogija. In vendar — čez par mesecev že vidimo, kako Skuk in Siskovich koketirata z gospodo pri A. D. in pričeli so z združenimi močmi udrihati po nas in našem listu."

Kaj pa, če bi gori navedenemu stavku rekli — demagogija!?

Ali nista takrat oba lista složno udarjala po nas in oba begala javnost s socialističnim strašilom "iz Chicage"? Pribili smo takrat, in ponavljam, da sta "E." in "A. D." delovala skupno, sporazumno ali ne — to je vseeno, — toda imela sta enotno taktiko.

Ni res, da se je šlo radi Medveška. Urednika opozarjam na Medveškov dopis v Prosveti, kjer meni, da delam vtis da je on kriv itd. Moj odgovor pozna. Tu se ni šlo za Medveška, ne za socialista, nego za gospodarstvo pri domu.

Urednika "E." vprašam, kdaj, kje in o čem je Siskovich koketiral z gospodo pri "A. D."? Ako sem šel kdaj radi Černetovih opravkov v njegovo podjetje, ali je to koketiranje? Ali sem mu morda pomagal oglašati demokratsko stranko? Ali kaj?

Priznam pa, da je bil v poročanjih o sporu v "Zarji" toleranten in da je poročal objektivno ter dal prostor onim, ki so želeli, da svet zve tudi drugo plat zvona. Ali je to koketiranje?

Ako bi hotel posnemati urednika "E.", bi lahko kaj več navedel o koketiranju. Npr., da je velik vzrok "bojem v naprednih vrstah" baš koketiranje z republikanci, toda nismo mi tisti, ki se jim more vreči ta očitek.

Zdelo se mi je potrebno navesti to v odgovor na omenjeni članek v "E.", ker je bil objavljen v času te volilne kampanje, ko se s takimi obdolžitvami lahko naščuje gotov del nepoučenih ljudi proti osebi, katero se po krivem obtoži nestorjenih dejanj. Kandidiram v 4. distriktu v mestni koncil na socialistični platformi. Za glasove apeliramo na delavce zaradi delavcev. Zavezujemo se pod kontrolo strankinih organizacij delovati strogo v smislu naših načel in programa.

NI DENARJA ZA STANARINO

Tisoče in tisoče družin širom dežele je brez sredstev in morajo iz stanovanj, ako je gospodar neizprosen. Mnoge izženejo siloma. Radi teh izgonov so se v več krajih že dogodili izgredi in v Chicagu ter v Clevelandu je bilo nekaj ljudi ubitih. . Na tej sliki je družina premogarja v Coverdalu, Pa., kateremu so zložili pohištvo na prosto, ker ni plačal stanarine. Bil je minulo poletje na stavki in nato je prišel še na črno listo.

KAKO ODDATI DELAVSKE GLASOVE V CLEVELANDU

Vsak zaveden slovenski delavec želi vedeti, kdo so kandidatje socialistične stranke, v katerem okraju, in kako naj glasuje, da bo njegov glas prišel do polne veljave.

V pojasnilo je potrebno omeniti, da v prvem in tretjem distriktu imen naših kandidatov ne bo na glasovnici, torej jih je treba zapisati. Na ta način boste izrazili svoj protest in glasovali kot politično zavedni delavci in delavke.

1	John Willert	(Prvi okraj)
1	Joseph Martinek	(Drugi ")
1	Max Wohl	(Tretji ")
1	Joseph Siskovich	(Četrti ")

Martinek in Siskovich bosta na glasovnici in sicer Martinek v drugem in Siskovich v četrtem okraju. Ostala dva zapišite na glasovnico v okrajema, kjer kandidirata. Oddati morete le en first choice glas,katerega morate zapisati s številko, za sodnike, bonde in čarterski dodatek ali premeno pa glasujte s križem. Kdor bo izpolnil glasovnico drugače, bo neveljavna.

Delavci so poklicani, da volijo za delavce, da dajo svoj first choice glas z označbo —1— pred imenom **delavskega** kandidata. Komur se vidi potrebno, naj za ostale glasuje s številkami 2, 3 itd.

Ako ni delavski kandidat vreden da dobi prvi (first choice) glas, tedaj je sploh bolje, da delavec ne gre na volišče.

GLASUJTE ZA DELAVSKE KANDIDATE S ŠT. 1, in poslali boste v mestno zbornico delavske zastopnike, kateri nimajo zavezanih rok ne od demokratske in ne od republikanske stranke, ki sta krivi sedanjega stanja. VOLITE NE ZA DOBRE MOŽE V KORUMPIRANIH STRANKAH, AMPAK ZA DOBRE MOŽE V DOBRIH STRANKAH.

KAMPANJSKI ODBOR.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.

Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

Služiti ljudstvu je edini namen socialističnih kandidatov. Slovenski delavci, kateri to resnico pojmujejo, bodo 3. nov. oddali svoj first choice glas piscu tega članka, in za svojo osebo sem trdno prepričan, da sem vreden njihovega zaupanja.

Čemu je dobro, da ste za socializem?

Cleveland, O. — Anton Vičič je med nami na agitaciji za Proletarca. Ker v Clevelandu število naročnikov narašča in ker smo zdaj v volilni kampanji, bo dobro, da se malo pomenimo o socializmu.

Zdaj, ko je prosperiteta ušla in je bržkone ne bo več na izpregled, se je zanimanje za socializem pojavilo v vseh krogih. Socialistično gibanje znači borbo proti kapitalističnemu sistemu, katerega mora naslediti socialistična uredba.

Socializem pomeni odpravo izkoriščanja delavcev po kapitalistih, ker bo privatni profit in s tem kapitalizem odpravljen.

Socializem znači novo civilizacijo, v kateri se bo produciralo za potrebe človeštva v znamenju sodelovanja vseh ljudstev. Socializem bo garantiral vsakemu delo in vsakemu dostojno preživljanje, dovolj počitka in zdravega razvedrila in vse priložnosti do izobrazbe.

Socialistično gibanje je boj delavskega razreda za boljšo hrano, obleko, domove, izobrazbo, kulturo in za sigurnost življenskih pogojev, ali na kratko, da boljši življenski standard.

Socializem uči, da so vsi koristni člani človeške družbe bratje, da so meje ljudstvom v kvar, in da je sistem, ki omogoča peščici izkoriščati milijone ne samo krivičen nego blazen.

Vojne nikoli ne nastajajo zaradi delavcev, nego jih povzroča požrešnost kapitalistov v posameznih deželah. Toda stroške v krvi in blagu plačajo le delavci in kmetje.

Socializem je proti vojni.

V socialistični uredbi bo produkcija in distribucija socializirana. To se pravi, vse temeljne industrije, kot prirodni zakladi, prometni sistem, velika industrija, elektrarne, plinarne in druge javne naprave bodo ljudska posest. Vsa bogastva, katera gredo zdaj multimilijonarjem, bodo potem ostala ljudstvu v njegov dobrobit.

Razne javne naprave, kot elektrarne, cestne železnice, plinarne itd., so že zdaj v nekaterih mestih ljudska posest. In kjerkoli so na upravi pošteni ljudje, ki služijo ljudstvu, dobivajo prebivalci cenejšo postrežbo in plačujejo manjši davek, ker dobiva mesto profit, kateri gre drugod privatnim lastnikom.

Zvezna vlada obratuje pošto vzorno in donašala bi velike dobičke, ako bi dežela ne bila pod upravo strank korupcije.

Privatni interesi so organizirali proti socialistom ogromno propagando, katero so ovili s patriotizmom, lažmi in celo vero izrabljajo, zato da bi delavce preslepili v svojem boju proti socializmu. Pripovedujejo nepoučenim, da bodo socialisti delili delavčeve prihranke, da si bodo namreč vse tako "raztalali", da bomo imeli "vsi enako".

Socializem tega ni še nikdar učil, ker se sploh ne gre za "talanje" med ljudi, nego za socializacijo tistih ogromnih bogastev, katera so sedaj posest privatnega kapitalizma.

Kapitalizem je tisti, ki deli bogastva, toda le med svoje člane, delavce pa peha v čezdalje večjo revščino. Od delavčevega produkta jemlje kapitalizem polovico in več. Če napravi delavec recimo za deset dolarjev vrednosti, mu plača le kake $3 do $5, drugo pa ohrani sebi, in temu on pravi PROFIT. V resnici pa je to delavcu VZETO, kajti kapitalist ničesar ne producira.

Še druge budalosti trdijo o socialistih. Na primer, da bo socializem uničil družino, toda kdo jo uničuje bolj, kakor sedanji sistem, ki družine vsled borbe za kruh razbija, tisočere delavske družine pa ginevajo v bedi.

Kako pridemo do svojih ciljev? Odvisno je od razmer v posameznih deželah, kajti na podlagi razmer usmerja socialistično gibanje svojo taktiko.

Socialistične uredbe ne bo, DOKLER JE NE BO DELAVSTVO HOTELO. Zato se predvsem trudimo, da pridobimo delavski razred za razumevanje socializma. Istočasno se borimo za takojšnje zboljšanje življenskega položaja in v ta namen se udeležujemo raznih volilnih kampanj, da si delavstvo izvojuje zastopstva v mestnih zbornicah ter zakonodajah.

V Clevelandu bomo imeli 3. novembra municipalne volitve. Socialistična stranka ima kandidata za koncilmana v drugem in četrtem distriktu. V drugem je naš kandidat Joseph Martinek, neumoren delavec za ljudske koristi. Je Čeh po rodu, a dasi se trudi koristiti delavcem svoje in vseh drugih narodnosti, ima med rojaki celo več nasprotnikov kakor naš Jože Siskovič. S. Martinek ima devet protikandidatov med Cehi, dočim ima Jože Siskovič le dva med Slovenci v 4. okraju, namreč Antona Vehovca ter Frank Mervarja. Vi morda pravite: Pa kaj, saj ne bo nihče izvoljen, ker so trije in pa še drugih dosti. Rajše vprašajte, čemu Vehovec in Mervar kandidirata, ko sta vendar vedela, da je Siskoviča že prej nominirala socialistična stranka.

Ko dobite socialistično platformo, jo pazno prečitajte. Videli boste, da spada vaš glas v vašem interesu socialističnim kandidatom.

Zato oddajte svoj prednostni ali FIRST CHOICE glas v 4. okraju Josephu Siskoviču, kdor pa živi v 2. distriktu, pa Josipu Martineku istotako prvi choice.

Pojdite vsi na volišče in storite svojo dolžnost.

Frank Barbič.

Pristopajte k SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA"

Stane za celo leto $6.00, pol leta $3.00.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILL.

Kako izdelate pristni grozdni sok vam pove knjiga

"KLETARSTVO"

SPISAL

Bohuslav Skalicky.

(S 85. slikami.)

Najboljši opis in navodila kako ravnati z grozdjem.

Cena $1.75

Naroča se v

KNJIGARNI PROLETARCA

3639 W. 26th STREET, CHICAGO, ILL.

Ali bo J. Siskovich izvoljen?

Cleveland, O. — Pravijo, da bo izvoljen! Drugi so mnenja, da je preveč slovenskih kandidatov v njegovem distriktu, in tretji pravijo, da nima podpore slovenskih listov v metropoli v tisti meri, kot jo imajo kandidatje demokratske in republikanske stranke.

Bodi kakorkoli, najvažnejše je to, da slovenski delavci v Clevelandu, živeči v četrtem okraju, volijo zanj s številko "1" pred njegovim imenom ter da mu dajo 'first choice' glas. Ako je teh in drugih 4,000, **tedaj bomo imeli delavskega zastopnika v mestnem svetu v Clevelandu!**

V preteklosti smo se lahko prepričali, da stari — dem.-rep. stranki — nista in ne moreta storiti nič v prid delavstva. Delavstvo se mora samoosvojiti — izvoliti zastopnike iz svoje srede! Ni važno, ako je kandidat Slovenec, važno pa je, da zastopa delavske interese in se bori za delavski program. Siskovich ima platformo socialistične stranke. Ako bo izvoljen, bo deloval na to, da se to udejstvi. Kakšno platformo imajo ostali kandidatje, sami veste — nobene! Ne gre toliko za narodno pripadnost kot na kaj predstavljaš, za kaj boš deloval.

Slovenski delavci naj sami presodijo to stvar in sami sklenejo, ako ni že čas, da se preskusi novo taktiko — **izvolitev delavskih koncilmanov,** postavljenih po socialistični stranki. Le ti imajo delavski program, platformo, drugi je nimajo. Poskusimo enkrat novo pot — stara ni doprinesla pričakovanih rezultatov — kriza je zadosten dokaz. Pošljimo v mestno zbornico slovenskega socialističnega kandidata **Joseph A. Siskovicha.**

To nam je lahko storiti ako zapišemo številko eno (1) pred njegovim imenom na glasovnici. Pokažimo, da smo zavedni, napredni in solidarni delavci!

Kampanjski odbor.

Dr. Andrew Furlan

ZOBOZDRAVNIK

vogal Crawford and Ogden Ave.

(Ogden Bank Bldg.)

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.

Tel. Crawford 2893.

Tel. na domu Rockwell 2816.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik.—Naročnina: $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za tri mesece.

Naslov: 540 Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

"New Leader"

angleški socialistični tednik.

Izhaja v New Yorku. Naročnina $2 na leto, $1 na pol leta.

Najboljše urejevan angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.

Naročite si ga tudi vi. Naročnino zanj sprejema "Proletarec".

Listu v podporo

X. izkaz.

Cleveland, O.: Po $2: Vincent Jurman, John Lokar st. (poslal Anton Vičič) in Rudy Božeglav (poslal Anton Jankovich); po $1: Joseph Kunčič in Frank Slejko; Math Znidaršič 50c (poslal Anton Vičič); Klub št. 27 JSZ $25, skupaj $33.50.

Milwaukee, Wis.: John Novak $1; Pauline Vogrich 50c, skupaj $1.50.

Johnstown, Pa.: Nabrano v veseli družbi $1.30 (poslal John Kobal).

Girard, O.: Anton Dobrovolc $1.20.

West Newton, Pa.: Joseph Zorko 80c.

Rock Springs, Wyo.: John in Rosie Jereb 50c.

Parkhill, Pa.: Anton Mele 50c.

Skupaj v tem izkazu $39.30. Prejšnji izkaz $179.35. Skupaj $218.65.

Vsi na shod A. P. Krasne v Springfieldu

Springfield, Ill. — V soboto 31. oktobra ob 8. zvečer bo predavala v Slov. nar. domu Anna P. Krasna o problemih, ki se tičejo delavskega ljudstva. Ako hočemo, da se naš položaj kdaj izboljša, se moramo zanimati za svoje koristi.

V čem naj bo zapopadeno to zanimanje, bo v svojem predavanju obrazložila sodružica Krasna, ki je dobra govornica v slovenskem in angleškem jeziku.

Dr. Otis M. Walter

ZDRAVNIK IN KIRURG

4002 West 26th Street, CHICAGO, ILL.

V uradu od 1 do 6. popoldne, v torek, četrtek in petek od 1. pop. do 8. zvečer.

Tel., LAWNDALE 4872.

V FRANCES WILLARD BOLNIŠNICI

od 9. do 10. dopoldan ob torkih, četrtkih in sobotah.

Martin Baretincic & Son

POGREBNI ZAVOD

324 Broad Street

Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

Klub št. 47 JSZ. apelira na jugoslovanske delavce v tej in sosednih naselbinah, da pridejo na shod v čimvečjem številu. Po končanih govorih bomo imeli plesno in prosto zabavo. Vstopnina za moške je 50c, za ženske brez spremstva pa 25c.

John Goršek.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek v mesecu ob 7:30 zvečer. Ženskega odseka prvi torek v septembru in novembru, drugače pa skupaj s klubom v avgustu, oktobru in decembru. Ure iste. Mladinski angleški odsek vsak petek izven prvega ob 8. zvečer, vse v klubovih prostorih v S. N. D. Sodrugi in sodruginje, agitirajte in pridobivajte novih članov in članic klubu ter novih naročnikov našemu glasilu Proletarcu. V organizaciji in izobrazbi je naša moč.

ŽELODČNO ZDRAVILO ZA VSAKO DRUŽINO

"Chicago, Ill., 15. julija.—Že 20 let rabimo

TRINERJEVO GRENKO VINO

kot želodčno zdravilo v naši družini. V njem smo našli pravi balzam življenja. Mi ga priporočamo vsaki družini. Vaši E. Chipei." Ravno to dela tudi mnogo zdravnikov. Trinerjevo grenko vino vam očisti črevа, odžene ostanke in strupe, ki postavljajo v nevarnost vaše zdravje in vas reši zaprtja, neprebavnosti, glavobola, zgube spanca, slabe sape, nervoznosti in tiste vedne utrujenosti, katera črpa vašo energijo. Ne odlašajte, poskusite ga takoj in jemljite ga po predpisih. V vseh lekarnah v velikih in malih steklenicah. Ako vam vaš lekarnar ne more postreči, pišite na Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

LOUIS ULLE

SLOVENSKA BRIVNICA

6506 St. Clair Ave.

CLEVELAND, O.

Se vljudno priporoča za obilen poset.

Prva Jugoslovanska restauracija

DOMAČA KUHINJA

Otto and Jerry Miškovsky,

lastnika.

4047 W. 26th Street

Se priporoča Slovencem v poset

Royal Bakery

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.

ANTON F. ŽAGAR, lastnik.

1724 S Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.

Tel. 5524.

Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarne.

VAŠA VLOGA

V TEJ BANKI DOKAZUJE DA ZNATE TREZNO SODITI.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Hočete pristno in čisto mleko za vašo deco in ostalo družino. Dovolite da vam postrežemo z njim. Dostavljeno na dom iz naše sanitarne, solnčno zračne

NOVE MLEKARNE

WENCEL'S DAIRY PRODUCTS

EDINA SLOVENSKA MLEKARNA V CHICAGU.

2380-82 Blue Island Ave. Tel. Roosevelt 3673

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.
Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto $3.00; za pol leta $1.75; za četrt leta $1.00. — Inozemstvo: za celo leto $3.50; za pol leta $2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC
Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor ..... Frank Zaitz
Business Manager ..... Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:
United States and Canada, One Year $3.00; Six Months $1.75; Three Months $1.00.—Foreign Countries, One Year $3.50; Six Months $2.00.

Address.
PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

Trebljenje zločincev

Nihče, ki se pošteno preživlja, ne želi, da bi mu ogrožali osebno varnost in imetje zločinci. V svojo protekcijo si je družba zgradila ječe, kamor pošilja justica kršilce postav. Ali vzlic temu se posebno v Zed. državah število onih, ki se pečajo s prepovedanimi poklici ali si pridobivajo bogastva z ropi in graftom, naglo množi.

General Butler je mnenja, da se zločincem v ječah predobro godi, zato nimajo strahu pred njimi. Pa je svetoval: "Spremenite policijske postaje in ječe v najstrašnejše prostore na svetu. Ako storite to, bo vsakogar groza pred njimi in se jih bo varoval."

General Butler je velik zagovornik kapitalistične uredbe. V svoji slepoti ne ve ali ne razume, da se tisoče graftarjev in drugih visokih zločincev svobodno giblje. V ječe tirajo le male tatove, male kršilce prohibicije in stavkarje. Le malokdaj se seznani z njihovo notranjostjo tudi kdo iz višje plasti kriminalcev.

Recimo, da bi nekega dne justica v Ameriki res postala justica in pomela zločince za omiže. V tem slučaju bi bilo treba petkrat, desetkrat toliko ječ kot jih je sedaj, s tem pa se bi družba ne hotela ukvarjati. Pomagali bi si morala z dobro zastraženimi jetniskimi tabori, kamor bi nagnala desettisoče graftarjev in tisoče drugih članov kriminalne kaste.

Ako bi policijski kapitan v Chicagu, ki si prihrani četrt milijona v par letih dasi znaša njegova plača le par tisoč letno, vedel, da ga čaka kazen, bi svoj urad pošteno vršil. Zdaj ve, da vse, kar se mu lahko pripeti, je, da ga bo nadlegovala kaka komisija. Četudi bo ugotovila, da je stotisočake pridobil z graftom, ga ne bodo odslovili. Isto je z vsemi drugimi graftarji. Le tu in tam koga zaprejo za "daritveno jagnje".

Zapisali smo že, da če bi v tej deželi uvedli za kaznovanje graftarjev sovjetski sistem, bi bilo treba zaposliti zelo veliko vojakov in skoro vsi župani ter aldermani, policijski šefi, sodniki in tisočeri drugi uradniki bi morali v "naglo smrt".

Kar ta dežela potrebuje, je vlado stranke katera bi služila ljudstvu, ne pa ječe, kakršne predlaga general Butler. Neglede v kako grozne prostore se jih spremeni, veliki zločinci ne bodo prebivali v njih, kajti oni ječe kontrolirajo. Sami sebe vendar ne bodo pehali v jamo.

Pijana Amerika po streznjenju

Do pred par leti je imel socialistični agitator velike težkoče s svojimi argumenti, kajti ljudstvo je bilo pijano špekulacijskih orgij. Počutilo se je kakor tisti dedič, ki se ni brigal za ničesar razen za uživanje, misleč, da ne bo nikdar zmanjkalo očetove zapuščine.

Nihče ni pred paniko na newyorški borzi leta 1929 hotel verjeti socialistom, ki so dokazovali, da drvi ves kapitalistični svet v ekonomsko katastrofo, v kateri bodo kapitalisti jedli kakor poprej, delavsko ljudstvo pa bo edino trpelo.

Streznjenje je prišlo šele ko je minil maček. Milijoni sicer še sanjajo, da se delnice spet visoko dvignejo, da bodo milijonom stavbišč in his cene še zopet znatno navzgor in da se bodo place kmalu same od sebe izravnale na bolje za delavce. Pa so v zmoti. Velikim izboljšav trajne vrednosti pod kapitalizmom kakor ga zdaj poznamo ne bo, drugačnega kapitalizma pa sploh ne poznamo. Delavcem potemtakem ne preostaja drugega kakor da se končno le sprijaznijo z resnico, da edina prosperiteta, katera jim je odprta, je v socializmu.

Kadar sili v vas človek, ki menja svoja prepričanja po vetru, zato ker je brez načel, izrazite mu na dostojen način svoje zaničevanje.

NEMŠKI FAŠISTI NADALJUJEJO S KOMEDIJAMI

Nemški fašisti (kateri se v namenu, da zavajajo ljudske množice z imenom, nazivajo za "narodne socialiste") nadaljujejo s svojimi grožnjami in vpadi. Mnogi njih so prepričani, da bo njihova stranka v enem ali drugem kritičnem momentu, če ne drugače silo-ma prevzela vlado ter uvedla diktaturo po Mussolinijevem vzoru. Prete, da imajo za socialistične voditelje in druge internacionalce obsodbe že pripravljene in njihov voditelj Hitler je že pred meseci grozil, da se bodo glave socialističnih vodij valjale v pesku, kadar pride na vlado. Med ljudstvom, posebno med razborito mladino, ima Hitlerjevo politično pustolovstvo radi njegovih groženj Franciji in vsled svojih velikih obljub mnogo pristašev. Fašisti so po prošlih volitvah druga najjačja stranka v Nemčiji. Na sliki je Hitler v treh pozah. Na levi ga vidite, ko vodi svoje sfanatizirane fašiste v demonstraciji. Njihove dvignjene roke značijo fašistični pozdrav, kopiran po italijanskem.

Brez posebnega naslova

Norman Thomas, socialistični kandidat za predsednika Zed. držav, je dobil leta 1928 komaj 300,000 glasov, Hoover in Smith pa okrog 20,000,000.

Ali naj to znači, da je s socialisti nekaj narobe? Kaj pa, če bi rekli ,da so se volilci motili?. Socialisti so jim vendar dokazovali, da pride do poloma, toda volilci so rajše drli za Hooverjevimi in Smithovimi obljubami in verjeli v "trajno dobre čase." Volilci so vedeli, da sta republikanska in demokratska stranka do vratu v graftu, ali vseeno so poverili vso oblast njunim ljudem. Ali naj bo vsled tega s socialisti nekaj narobe?

*

Prijatelj John Potokar domneva, da nekaj med socialisti ni prav. Če so že vsi drugi all right, slovenski vsekakor niso, in to opira z dokazom, da klubi Jugoslovanske socialistične zveze v Chicagu ne napredujejo.

Meni je resnično žal, ker niso narasli v članstvu kakor bi človek pričakoval. Dvomim pa, da so temu krivi slovenski socialisti, pač pa predsodki, kateri vodijo ljudi, da se rajše obračajo pod krov sovražnikov svojih interesov nego da se bi organizirali v svoji politični stranki.

*

Eugene V. Debs je bil iskren socialist. Razen njega je bilo stotine in tisoče drugih. Toda delavske množice vzlic temu niso sprejele njihovih apelov nego so drle za Hardingi, Davisi, Coolidgi, Dawesi itd.

Jaz sem torej mnenja, da je z delavci, ki se nočejo organizirati sebi v prid, nekaj narobe, ne pa s socialisti. To, da mečejo svoje glasove proč v milijonih za kapitalistične kandidate, je kajpada žalostno dejstvo, toda krivi so delavci, ki to delajo, ne pa socialisti.

*

Slovenski socialisti so pač ljudje, kakor vsi drugi. Imajo napake—več ali manj. Toda kdor med njimi postane nepoštenjak, se ga briše. S kritiko med seboj ne prizanašamo. Eni so dobri agitatorji v enem oziru, drugi v čem drugem. Vsak, ki je socialist, pomaga, kolikor more. Eni so jako sitni, radi se vzrujavajo, in to je največja napaka nekaterih naših sodrugov. Jezi jih, ker ljudje ne zapopadejo resnice, jeze jih napadi ter "špikanja", pa tolčejo nazaj, eni spretno, drugi nespretno. In tako nastanejo zamere. Toda prepire imajo tudi v tistih slovenskih naselbinah, v katerih ni niti enega slovenskega socialista.

*

Nezavednost in mlačnost delavstva je temeljni vzrok počasnemu napredku socialističnega gibanja v tej deželi. Morda bo ta kriza ljudi kaj izpametovala.

*

Prijatelj Potokar priporoča uredniku, da naj v Proletarcu priobčuje več poučnih in znanstvenih člankov, pa manj špikanja. Vprašanje kajpada je, kaj kdo smatra za poučne in znanstvene članke. "Svoboda" Andreja Kobala zatrjuje, da je magazin omike in napredka. Družbi, ki jo izdaja, pravi "Cultural Society". Pa ni to, kar pravi da je, nego čisto navaden zakotni organ zbadljivk, kar mi bo nedvomno pritrdil tudi John Potokar, če je slučajno že čital omenjeni list.

Ko je "Proletarca" urejeval E. Kristan, je priobčeval zelo veliko poučnih spisov. Dopise polemične vsebine in druge je večinoma odpravil iz lista. O socializmu je objavljal cele serije znanstvenih člankov. Ni napadal. Ni "špikal".

A čudno—ljudje so ustvarili sodbo, da je Proletarec "preučeno pisan", ob enem pa so listi in krdelo dopisnikov napadali E. Kristana, kakor da je največji zdražbar na svetu.

*

V Prosveti pojasnuje, da je na shodu Federacije SNPJ. dejal, da se po njegovem mnenju daje v SNPJ le preveč prednosti socialistom, pa čeprav so socialisti samo po imenu.

To je meni novica. Ako se bo prijatelj Potokar v to kar je zapisal poglobil, bo svoje mnenje spremenil. V 'Prosveti' smo imeli priliko čitati napade in kritike proti odbornikom—ne zato ker so odborniki, nego ker so socialističnega prepričanja. Že v nešteto dopisih je bil Proletarec "špikan"—pa ne zato ker škoduje jednoti, nego ker je — socialistično glasilo. Dopisniki v "Prosveti" dobe tiskovno svobodo, pa naj se znašajo nad Zajcem, Lotričem, Jane Fradlovo, Gardnom, Molekom ali komurkoli. In čemu se te ljudi največ kritizira? Ali zato, ker niso sposobni, ali zato, ker se jim predbavica PREPRIČANJE—?

*

Tudi prevelika mera tolerantnosti je napaka mnogih slovenskih socialistov.

*

Ako bi socialisti v SNPJ. ali pri njenem vodstvu bili deležni privilegijev, ki jih drugi člani nimajo, bi to ne bilo prav. Ampak socialisti pri vodstvu nimajo nikakih privilegijev in se jim ne daje prednost v nobenem oziru. Vzlic temu eni mislijo nasprotno, ker so to od nasprotnikov socialistov tolikokrat čuli, da verjamejo. Eni seveda napadajo namenoma vsled tega, ker socialistov nočejo, pa najsibo že pri SNPJ. ali kjerkoli. Napaka slovenskih socialistov je torej v glavnem to, da so **socialisti.**

*

Rev. Zakrajšek v imenu Rafaelove družbe jamra, da bo kanadske Slovence "rdeča, komunistična jednota v Lawndale", čisto pokvarila. Prosi, naj se katoliški Slovenci potrudijo pri vzdrževanju duhovnika, ki bi bil pripravljen misijonariti med rojaki v Kanadi. Pravi, da mu je za duše, ki jih vodi glasilo "lawndalske jednote" v pogubo. Eden ali dva duhovnika sta že skušala s svojim poslom v Kanadi, a dohodki so bili premajhni. Rev. Kazimir ne napada jednote radi njenih podpor, katere nudi članom v Kanadi, nego ga davi to, da ima načela, ki soglašajo s potrebami delavstva v sedanji dobi.

*

Neiskrenost narodnjaštva v Clevelandu je razvidna v sedanji kampanji, ko se naši narodni rojaki potegujejo za tega ali onega, ki se med Slovenci le majo ali nič ne udejstvuje, medtem ko za Siskoviča nimajo dobre besede. V "Cleveland News" vidim, da ima Citizens liga o Siskoviču dobro mnenje, ne pa o drugih, katere priporočajo naši narodni demokratje in republikanci. Liga pravi, da je Siskovič kvalificiran za tako službo in v slučaju izvolitve postane bržkone dober koncilman. O Vehovcu in Mervarju pa to absolutno zanika.

*

Ljudje, ki so svoje dolarje sproti zapravljali, imajo zdaj zadoščenje, da jih ni nihče opeharil za prihranke, kajti dobili so za vsak dolar polno vrednost v pijači ali blagu. Izmed onih, ki imajo prihranke, je pa skoro vsakdo kaj na izgubi.

*

"Radnik" naznanja, da postane tednik. Izhajal je dnevno pet let. Za njegovo vzdrževanje so prispevali hrvatski delavci razen naročnine še nad $30,000, ki so jih zbrali v raznih kolektah. V vseh teh letih bi storil veliko več dobrega, če ne bi naperjal toliko boja proti socialistom in ako bi se otresal taktike, katera je demoralizirala ne le javno življenje med ameriškimi Hrvati v splošnem, nego tudi med hrvatskimi komunisti.

*

"Mnogi so navdušeni za delavca, stresajo zanj kar na koše lepih besedi in obljub na 'boljšo bodočnost', dejansko, da bi mu položaj izboljšali sedaj, v potrebi, pa ne store ničesar."

To citiram iz Stautovega milwauškega "Obzora". Je "zbadljivka", ki gre na rovaš onih, ki delavstvu iskreno dobro žele. So pa tudi taki ljudje, ki mizerijo delavcev izrabljajo s pomožnimi akcijami, češ, glejte nas, kako smo dobri, ker pomagamo! Kako je že govoril tisti farizej v templju...?

*

Sovjetska akademija znanosti je v imenu Unije sovjetskih socialističnih republik položila venec na grob pokojnega Thomasa Edisona, kakor poročajo listi z dne 22. oktobra. Par dni prej pa je komunistični "Radnik" imel editorial, v katerem je dejal, da delavstvo nima nikakega razloga žalovati ali slaviti Edisona, kajti koristi od njegovih iznajdb imajo edino izkoriščevalci.

To ni dobesedno res. Vsakdo, ki rabi električno luč, ima kori-

(Nadaljevanje na 5. strani.)

DVA VELIKA IZNAJDITELJA

Sloviti izumitelj in veščak na polju elektrotehnike dr. Karl P. Steinmetz ter Thomas A. Edison sta se često sestajala ter posvetovala o svojih eksperimentiranjah ter iznajdbah. Steinmetz se je razlikoval od Edisona po svoji skromnosti in prepričanju. Bil je aktiven socialist do konca življenja in večkrat kandidat socialistične stranke v New Yorku. Za bogastva ni maral. Dohodke je trošil za eksperimentiranja v laboratoriju. V enak namen je tudi Edison porabljal večino svojih dohodkov, toda v primeri s Steinmetzom je Edisonova družina živela zelo razkošno. Na sliki sta Edison in Steinmetz, ko je Edison študiral neko Steinmetzovo iznajdbo. Steinmetz je umrl pred 8. leti, Edison pa 18. oktobra t. l.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Centralna vlada je, kakor že povdarjeno, zelo pazila na vsak pojav v delavskem gibanju. Veliko truda so si prizadeli posamezni visoki vladni funkcijonarji z razmišljanjem in posvetovanjem, kako bi sploh zatrli to nevarno gibanje.

V Avstriji je l. 1872 že obstojalo 625 delavskih društev, od teh je imelo gospodarski in samopomočni značaj 428; 197 pa jih je bilo, ki so se imenovala socijalno demokratična delavska izobraževalna društva in strokovna društva. Statistika osrednje vlade od takrat je n. pr. na Kranjskem označevala le eno društvo, dasi jih je — kakor vemo — več obstojalo, ali videti je, da so bila ostala društva prav nepomembna. Na Štajerskem jih je bilo 28, na Koroškem 10, v Trstu 1.

VIII.

Gradec in naši kraji.

Komaj se je med dunajskim delavstvom razčistilo vprašanje ali za Lassallove ideje ali za Schulze-Delitzscha, že sta se v takratnem delavskem gibanju v Avstriji zopet l. 1868 po 9. "dunajskem delavskem dnevu" pojavili dve smeri: ena, ki se je zbirala okrog časopisa "Volkswille" in ki je bila takoj od početka v zvezi s soc. dem. stranko v tujini, močnejša smer; druga, manjšina, pa je združevala pripadnike samopomočnih organizacij (konz. društev, produktivnih asociacij itd.). Prvo so imenovali "centraliste"; kakor rečeno, bila je najjačja grupa. Kmalu pa se je razcepila vsled notranjih sporov; iz nje je izstopila večja skupina, ki je ustanovila svoje politično društvo Brüderlichkeit in svoj časopis "Bahnbrecher", poznejšo "Allgemeine radikale Presse". Boj med centralisti in secesijonisti je bil s tem započet. Razume se, da se je vršil v znamenju najhujših medsebojnih sumničenj. Celo izgon Johanna Mosta so proglasili kot delo — Oberwinderja, vodje v takratnem gibanju. Sploh se je naperilo vso ost proti možu, ki je dotlej držal vse gibanje v svoji energični roki. In zgodilo se je, da so se kregali in iskali pristašev. 29. junija 1873 se je vršilo po predlogu Scheuja zborovanje soc. dem. delegatov v Wiener Neustadtu, ki so se ga udeležili delegatje cele Avstrije, celo iz Kranjske, od koder je prišel načelnik del. izobr. društva M. Kunc, in Koroške. Ta zbor je važen, ker se je poskusilo celo priti v stik s skupino, ki je prva secesijonirala iz centralistične grupe in seveda bila doslej v hudi opoziciji proti matici ozir. proti obema grupama, ki sta nastali vsled notranjih sporov. Vendar je zmešnjava bila vsak dan večja, tako, da so sodrugi v Gradcu prevzeli inicijativo, da se vspostavi enotnost v delavskem gibanju.

L. 1874 so skicali kongres v Glognico, ki so ga pa avstrijske oblasti prepovedale, vsled česar se je vršil potem v Neudörflu, mali vasici na Ogrskem, blizu Badna. Ta kongres je uredil smernice in prenesel centralo avstrijske socijalno demokratične v Gradec. Vodja gibanja je postal dr. Tauschinsky.

Med dokumenti iz te dobe je zanimivo pismo nekega Franza Janscheka, ki ga omenja Brügel (str. 242, II. del). Ta Janšek (gotovo Slovenec) iz Maribora opisuje Andreju Scheuju delovanje mariborskega delavskega izobraževalnega društva, ki mu predseduje neki Wiesthaler, ki je socialni demokrat z dušo in telesom. Wiesthaler je študiral v l. 1848 pravo na dunajski univerzi, bil pa je zaradi revolucije preganjan in je zbežal v Švico, kjer je nadaljeval študije v Curichu in pozneje v Heidelbergu. Takrat je bil urednik "Marburger Zeitung"e in poleg tega vodja tiskarne Janschitz, ki je tiskala "Slovenski Narod", ko je izhajal v Mariboru.

V uradnem policijskem poročilu od 3. julija 1874 (Gradec) beremo o seji deželnega komiteja socijalno demokratične stranke, ki jo je policija nenadoma posetila ter ugotovila po temeljiti preiskavi navzoče. Med temi so bili tudi: Gregor Kavčič, mizar; Johann Habjan, dninar in krojač Ferdinand Gabrijel — čisto gotovo Slovenci, vsaj prva dva!

* * *

V znamenitem, že citiranem delu dr. Ivana Prijatelja: "Janko Kersnik — njega delo in doba" beremo, da je Janko Kersnik dopisoval "Slovenskemu Narodu" iz Gradca, kjer je študiral. Tako je v enem pismu tožil o slabem gmotnem stanju slovenskih dijakov v Gradcu, češ, da kljub vsemu ne kloneje in ne iščejo zavetja pred krahom v želodcu in mrazom — v gorkih sobah bogoslovj in samostanov, ker "sila idej je, ki človeka vzdržuje na površju med bruhanjem valov, prepričanje, da je človek na potu resnice in prava . . . V istem pismu potem omenja, da se vrše od 5. jan. 1874 dalje v Gradcu Taušinskega slovenska predavanja v okrilju "popolnem brezverskega poselstva istine, svobode in ljubezni."

Omenili smo zgoraj, da je postal vodja socijalističnega gibanja v Avstriji s sedežem v Gradcu Tauschinsky. In eto slovenski pisatelj Kersnik je o njegovih slovenskih predavanjih v Gradcu poročal v domovino.

(Dalje prihodnjič.)

DELAVSKI RAZRED TER VPRAŠANJE KRIZE IN VOJNE

Govor zastopnika Strokovne socialističre Internacionale s. Leona Jouhauxa na strokovnem korgresu v Zagrebu

Ljubljana, začetkom oktobra. Socialistične delavske strokovne organizacije v Jugoslaviji so združene v centralno zvezo, ki ima svoj sedež v Beogradu. Ta zveza je članica Socialistične strokovne internacionale. In ko je imela zveza svoj II. kongres pred 14 dnevi v Zagrebu, je bilo na tem kongresu več delegatov-zastopnikov Internacionale in strokovnih zvez iz Francije, Nemčije itd. Pri otvoritvi kongresa je govoril med drugimi tudi zastopnik strokovne internacionale sodrug Leon Jouhaux. Njegov govor je bil za vse navzoče delegate in delavce pravi dogodek, zakaj po dolgem času je spet enkrat bilo izrečenih nekaj svobodnih besed, ki so prilile vere in moči našemu težko preizkušanemu in preganjanemu delavstvu. Naj povemo tudi, da se je kongres vršil v dvorani, ki je bila vsa v rdečih zastavicah, kar bi policija gotovo prepovedala, da ni bilo med navzočimi tudi več uglednih inozemskih delegatov, uglednih radi tega, ker so na odločilnih mestih ogromne strokovne mednarodne organizacije, ki predstavlja veliko silo. Pomislimo samo na veliko mednarodno zvezo transportnih delavcev, ki je tudi poslala delegata na kongres. Radi teh gostov je policija spregledala rdeče zastave v dvorani in ni nastopila nič proti petju internacionalne delavske himne, ki je sicer prepovedana. Zborovanje je bilo torej dogodek in docela razumljivo je bilo, da so bili delegati navdušeni, da so besneli od veselja nad odkritimi besedami socialistov iz inozemstva in da jim je bil kongres pravi praznik. Tudi ni nič čudnega, da so nekega vsekakor smelega človeka, ki je zaklical v tako razpoloženje: "Živele nacionalistične organizacije", kar enostavno odnesli iz dvorane in posadili na cesto. Zakaj naše delavske množice so dozorele v izkušnjah zadnjih let toliko, da vedo, da je čas, odnesti vse nazadnjaško na cesto in v ropotarnico, čas, ko je treba biti pripravljen pljuniti v roke in zgrabiti karkoli, postaviti red in zatreti reakcijo.

Več govorov inozemskih delegatov so zaplenili, mi pa objavljamo govor zastopnika Socialistične strokovne internacionale, s. **Leona Jouhauxa.** V otvoritvenem govoru je govoril tako-le:

Izrazim naj vam svoje iskrena veselje, da mi je dano zastopati tu pred vami strokovno internacionalo, ki vam pošilja bratske pozdrave in vam zagotavlja svoje simpatije in brezmejno solidarnost. Prav tako mi je v veliko veselje, da vas pozdravim tudi v imenu federacije francoskih delavcev, ki so tesno združeni z vašo voljo in vašimi čuvstvi. Zgodovinski dogodki še niso nikoli zahtevali tako tesnega sodelovanja vseh narodov, kakor danes. Nikdar doslej ni bilo bolj nujno sodelovanje in sporazumljenje vseh narodov, da se rešijo iz krize, ki pokopava narod za narodom. Vendar se še najdejo ljudje, ki imajo mednarodno sodelovanje za nevarno, ali pa vsaj za nepotrebno. **To so nacionalisti vseh držav,** ki trdijo, da se vsak narod lahko sam zase reši iz težav, ne da bi se naslanjal na medsebojno solidarnost. Zadostuje, da stavimo tem ljudem samo eno vprašanje: Katera vprašanja je doslej rešil ta ali oni narod sam, ne da bi se moral ozirati na potrebe in položaj drugih narodov? Na to naj nam odgovorijo! S takim načinom ni dosegel še noben narod ničesar, da bi se olajšalo gorje in omilila kriza, nasprotno: **z vsemi takimi koraki so krizo poostrili, povečali brezposelnost in gnali ljudi v obup.**

Konsekventno izvajanje take ideologije nacionalističnih reakcijonarjev bi imelo za posledico le **splošno vojno** kot svojo zadnjo konsekvenco.

Če se je sedanja situacija tako zelo zostrila in poslabšala, potem je temu vzrok dejstvo, da niti po svetovni vojni niso stremeli po mednarodnem sodelovanju, marveč so ubrali svoje stare steze in se posluževali starih metod. Po svetu divja gospodarska in finančna vojna, v oboroževanju kar tekmujejo države med seboj, ker pač verujejo, da je narod sam zmožen zajamčiti si varnost in gospodarsko blagostanje. Posledice take politike so očividne. **Tisti, ki so vsekakor popolnoma odgovorni za rezultate take politike, hočejo zdaj posledice svojega dela naprtiti delavskemu razredu na hrbet.** O tem, da je vsa ta nesreča posledica napačnega režima, ne marajo slišati ničesar; oni sploh ne računajo s tem, da je treba ta režim spremeniti, marveč hočejo uiti iz te zadrege s podaljševanjem delovnega dne, zniževanjem mezd in s splošnim poslabšanjem delovnih pogojev. Edina pot iz rešitve, ki jo vidijo oni, je: strmoglaviti delavstvo v nezmerno bedo. Toda izkušnje učijo, da to nikakor ni in ne more biti izhod iz gospodarske krize. Na svetu je mnogo več izdelkov, kakor pa jih je možno prodati, in da preprečijo padec cen, jih uničujejo. Če se hočem lotiti krize s prave strani, potem je treba preprečiti **krče na prodajnem trgu. Te krče pa povzroča zniževanje plač,** posebno še v državah, kjer tvori delavstvo večino prebivalstva in tvorijo torej delavci tako zvani prodajalni trg. Treba je postopati uprav nasprotno: življenski standard širokih ljudskih slojev je treba povišati, zakaj le tako bo okreval prodajni trg. Za vzpostavitev tega pa je treba najprej izpremeniti sedanji gospodarski režim. Toda tisti, ki so odgovorni za sedanjo krizo, se boje za svoje pretirane pravice in pehajo družbo v barbarizem. In v tem jim nobeno sredstvo ni odveč. Vsega mogočega orodja se poslužujejo, da le vzdržujejo svoj režim in svoj gospodarski nered. Mi se nikakor ne moremo strinjati s teorijo, ki pravi, da je treba preboleti to krizo s tem, da se uniči delavski razred. In da se postavimo tem nevarnostim po robu, je potrebno, da se delavci v vsaki državi, v vsaki deželi tesno strnejo v organizacije. Le tako bodo lahko odbili napade mednarodne socialne reakcije in pridržali tisto mero svobode, tisto mero socialnih garancij, ki so si jih bili doslej priborili. Napad na delavsko kulturo je treba odbiti.

Kapitalistična ofenziva se razvija brezobzirno v vseh državah. Vzemimo na primer Anglijo, ki preživlja težko finančno krizo. Toda to krizo so pripravljali prav po načrtu, organizirali so jo zastopniki angleškega finančnega kapitala v tesnem soglasju z mednarodnim finančnim kapitalom. Njen cilj je bil, vreči delavsko vlado, da bi odvzeli angleškim delavcem vse njihove priborjene si pravice in socialne pridobitve, in dati s tem vsem ostalim kapitalističnim državam zgled, po kateri poti naj jo uberejo. No, in kaj so dosegli? Vse njihovo prizadevanje je samo še poslabšalo krizo, pri čemer je bilo ugotovljeno, da ne leži izhod v porušitvi kulture, marveč nasprotno: **v višji formi mednarodnega sodelovanja, v dvigu nakupne moči množic, ureditvi proizvodnje in blagovne izmenjave.**

V Ženevi je polno zavodov, ustanov in društev, ki so ustanovljena za mednarodno sodelovanje. Toda države bodo resno stremele k temu le tedaj, če bo pritisnila nanje volja njihovega prebivalstva. In tu je najbolj odločilen prav vpliv delavske javnosti. **Le po mednarodnih akcijah delavskih organizacij je mogoče priti do kakršnihkoli mednarodnih sporazumov. Naša rešitev je le v enotnem delovanju in enotnem mišljenju delavcev vseh dežel, v enotni borbi proti mednarodni akciji kapitalizma.**

Politični položaj zavisi vedno od gospodarskega in finančnega položaja. **Okrevanje razmer je nemogoče, dokler ne bo delavski razred vseh dežel doegel višino svojga zgodovinskega poslanstva in izvojeval svoj poslednji, odločilni boj.**

Zagotovilo miru dá lahko je zveza delavcev vsega sveta, družbo izpremeniti more le delavstvo, delavci, ki se ne čutijo lo državljane svoje države, marveč tudi državljane vsega sveta. Jean Jaures je v boju zoper nacionaliste in vojno izrekel stavek: **Nekoliko internacionalizma nas odtuji domovini, mnogo nacionalizma nas nasprotno vodi nazaj k domovini!** Svoje domovine ne moremo bolje braniti kot s tem, da branimo svetovni mir in pospešujemo napredek vsega človeštva. Nikakor ne gre, da bi del človeštva živel udobno, drugi del pa bi umiral od lakote in obupa.

Če obstoja danes vojna nevarnost, obstoja pač zato, ker so še režimi na svetu, ki jim je vojna najbolj priljubljeno orožje. **Vsem tem in vsem takim poizkusom zatrjuje naša močna internacionala, da bo storila v takem primeru vse, da mednarodno morijo prepreči. Napela bo vse svoje sile, da prepreči krvolitje. Proti vojni se mora dvigniti vse delavstvo vseh dežel, še preden pride do resne mednarodne napetosti. Zagotavljamo pa tudi:**

Če bi prišlo kljub temu do vojne, potem bomo poskrbeli, da to ne bo vojna, marveč splošna in velika svetovna revolucija, ki jo bo mednarodna delavska armada izvojevala s svojo zmago. To obljubljamo tudi tu, ko je zbrano zastopništvo v Jugoslaviji organiziranega borbenega socialsitičnega proletariata. Naj živi socializem! Proč z vojno! Živela revolucija!"

—V.

TUDI MED BREZPOSELNIMI

Med brezposelnimi je tudi mnogo bivših dvorjanov z ruskega, nemškega, avstrijskega, španskega, portugalskega, grškega ter drugih dvorov. Razlika med temi in nezaposljenimi delavci je le v tem, da se prvim ni treba ukvarjati z iskanjem dela in da za preživljanje niso v skrbeh, kar je seveda velika razlika. Na tej sliki od leve na desno je bivša grška kraljica Zofija, princ Paul, Mrs. Horlick, kapitan Makings, princezinja Irena, Miss Katherine Horlick in grška princezinja Helena, ki je zdaj ločena od rumunskega kralja Karla in je s tem tudi izgubila titel rumunske kraljice. Slika je bila vzeta, ko so bili gostje angleške bogataške družine Horlick. V Angliji lenari precej bivših kraljičkov, knezov, princev in drugih aristokratov iz dvorov, ki so bili, a jih ni več.

"Sava" se vam klanja

Chicago, Ill. — Sveto pismo nam pove, da so se Izraelci pripravljali sedem "rejenih" let na sedem suhih. (Bili so modrejši kot smo mi, visoko "civilizirani" ljudje.) Well, "Sava", pevski odsek kluba št. 1 JSZ, se je pripravljala sedem mesecev, da nam pokaže, kaj so se pevci v tem času naučili. In pravijo, da so se naučili več in bolj dovršeno kot kdaj prej.

Imeli bodo na sporedu lepe zborove skladbe, duete, kvartete in lep prizor naših domačih pesmic.

Koncert se vrši zadnjo nedeljo v novembru (29. nov.) v ČSPS. dvorani. Pričetek programa ob 3. popoldne. Važno je, da si rezervirate ta dan za "Savo", ki bo zopet nudila par prijetnih in lepih ur kot jih človek užije le na lepem koncertu. Vstopnice so že v predprodaji in stanejo 50 centov, pri blagajni bodo 75 centov. Več o programu prihodnjič, medtem časom pa agitirajte med svojimi prijatelji, da se vam pridružijo. Žal ne bo nikomur, nasprotno: sleherni bo vesel in zadovoljen.—**Čičifuj.**

Petindvajsetletnica zbora "Zarje"

Cleveland, O. — Pevski zbor "Zarja", odsek kluba št. 27, bo obhajal na Zahvalni dan 26. nov. slavnost 25-letnice obstanka in plodonosnega delovanja na polju glasbe. Ob tej priliki priredi v Slov. nar. domu koncert z izbranim sporedom. Vprizorjena bo tudi igra enodejanka. Program se prične ob 3. popoldne, zvečer pa bo plesna in prosta zabava v spodnji dvorani.

Radi velike brezposelnosti in pomanjkanja med ljudstvom je vstopnina samo 50c. Te vstopnice so veljavne tudi za večerno zabavo, kdor pa pride samo zvečer, je vstopnina 35c.

Pevski zbor "Zarja" je delavska kulturna ustanova. V teku vseh leh let je storila kolikor je v danih razmerah največ mogla in kdor zna ceniti njeno delo, ve, da ga ni bilo malo.

Zbor se zanaša, da mu bo občinstvo v Clevelandu ostalo naklonjeno i v bodoče, in da bo avditorij na slavnosti 25-letnice "Zarje" napolnjen. Podrobnosti sporeda objavimo v prihodnjih številkah.

John Krebel.

Spored prireditve kluba št. 49 JSZ v Collinwoodu

Cleveland, O. — V nedeljo 1. novembra ob 7:30 zvečer bo na priredbi kluba št. 49 izvajan bogat varijetni spored, izmed katerega navajam:

Govorila bosta okrajni organizator Max Wohl in Joseph Siskovich, kandidat za koncilmana v 4. okraju.

Vinko Zgonik bo deklamiral I. Jontezovo pesnitev "Fabriška vrata". Iziti bi imela v starokrajski reviji "Svoboda", toda je cenzura ni dovolila.

Vinko Coff je za to priliko priredil živo sliko "Pesem plamena", ki se nanaša na rusko revolucijo. V tem prizoru poje Mary Blumel.

"Zarjin" kvartet (Franceskin, Ferluga, Lazar in X.) bo tudi storil svoje za obogatitev sporeda.

V komičnem prizoru "debata", kakršne se v resnici dogajajo, bosta John in Mike tolmačila, kako razumeta to ali ono stvar. Na primer:

John: Ali veš, kaj je odprta delavnica?

Mike: Seveda. Tam, kjer puste okna odprta.

John: Oh, ti osel!

Mike: Pa ti povej, prebrisanec.

John: Dobro, pa pričnimo pri zaprti delavnici.

Mike: A... ti govoriš o zimskem času — — —.

Debatirala bosta Louis Zorko in Anton Eppich. Besedilo je priredil Fr. Barbič in ga koregiral Jos. Siskovich.

Prireditev ne bi bila popolna brez nastopa "Zarje". Pel bo njen moški zbor in mešan zbor.

Tudi točko brez imena bomo imeli. Joe Sodja nas bo zabaval kot solist na muzikalni instrument. Finale "Marš v kevder" zaigra Barbičev orkester. Po tem sporedu sledi plesna in prosta zabava. Vstopnina je 50c. Pridite na to zanimivo prireditev od blizu in daleč.

In ne pozabite, da je Joseph A. Siskovich kandidat v mestni koncil na delavski platformi. Na tej priredbi bo govoril. Privedite znance, da ga čujejo. Pridite tudi na javni shod 30. oktobra v S. N. D. na St. Clair Ave.—**Frank Barbič.**

Smetanov koncert v čikaškem Orchestra Hall

Dne 18. novembra ob 8:15 zvečer bo v Orchestra Hall slavnost 20-letnice čeških art klubov in ob tej priliki bo izvajan bogat koncert Smetanovih skladb s sodelovanjem čikaškega simfoničnega orkestra pod vodstvom Friderik Stocka.

Vstopnina na ta izredni koncert je $2.50 v pritličju, $1.50 na balkonu in 75c na galeriji. Za vstopnice se lahko obrnete na naslov: Dr. J. E. S. Vojan, 2004 S. Albany Ave., Chicago.

O Cankarjevi priredbi kluba št. 1 v Chicagu

Chicago, Ill. — V nedeljo 25. oktobra je dramski odsek kluba št. 1 vprizoril v dvorani ČSPS dramo "Jakob Ruda" v treh dejanjih. Njen avtor je Ivan Cankar. Razen drame je bil vprizorjen prizor iz "Kurenta" ter iz "Hlapca Jerneja", ki sta istotako Cankarjevi deli.

Udeležba je bila za te čase nepričakovano dobra.

Joško Oven je podal nekoliko opisa o sporedu in o Ivanu Cankarju, Fr. Zaitz pa je apeliral na slovensko delavstvo v Chicagu, naj pristopi v naše klube ter deluje v soc. stranki proti krivicam in za odpravo mizerije.—**Poročevalec.**

Ako vam je naročnina na "Proletarca" potekla, ali ste jo že obnovili?

BREZ POSEBNEGA NASLOVA

(Nadaljevanje s 4. strani.)

sti od njegove iznajdbe. In od drugih. Le profit od njih se steka v privatne blagajne. Toda vzlic temu je Edison velik in sovjetski inženirji ter drugi znanstveniki ga cenijo pač drugače kakor "Radnikovi" komunisti. Petletnemu načrtu Sovjetske Unije Edisonove iznajdbe veliko pomagajo.

•

Zavedni delavci, pristopite v socialistične klube! Ako vam ta ali oni član ne ugaja, naj to ne bo vzrok, da se bi odtujevali. Nihče vsem ne ugaja. Poštenost v delovanju, čisti nameni in socialistično prepričanje, to je glavno. S temi svojstvi bomo lahko izhajali drug z drugim.—**Tine Utrinkar.**

Najboljši jugoslovanski socialistični list je "Proletarec". Prinaša članke, razprave in pregled delavskega gibanja po svetu ter opise aktivnosti v naših naselbinah na polju socialističnega in kulturnega dela.

Klub št. 49 J.S.Z.
— priredi —
v nedeljo 1. novembra
V SLOV. DEL. DOMU NA WATERLOO RD.
COLLINWOOD, O.
VESELICO
Z VARIJETNIM PROGRAMOM
Vstopnina 50c. Pričetek ob 7:30 zvečer.
PROGRAM:
1.) Nastop "Zarje" (odsek kluba št. 27) v treh točkah;
2.) "Barbič Trio"; Olga Godec piano solo;
3.) "Živa slika", priredil Vinko Coff;
4.) Solospev, Mary Blumel;
5.) "Mike in John" (Eppich-Zorko), komična debata;
6.) "Fabriška vrata", I. Jontes, deklamira Vinko Zgonik;
7.) Govor, Joseph A. Siskovich, kandidat v mestno zbornico v IV. okraju, in drugi govorniki.
PO PROGRAMU PLES IN PROSTA ZABAVA.
IGRA BARBIČEV ORKESTER.

John Metelko, O. D.
Preiščemo oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
Office hours at 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212.
1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily
at Hlavaty's Drug Store
1858 WEST 22ND ST.
4:30—6:00 p. m. daily.
Except Wed. and Sunday only by appointments.
Residence Tel.: Crawford 8440.

SLOVENCEM PRIPOROČAMO
KAVARNO
MERKUR
3551 W. 26th St.,
CHICAGO, ILL.
(V bližini urada SNPJ in Proletarca.)
FINA KUHINJA IN POSTREŽBA.
KARL GLASER, lastnik.

Anton Zornik
HERMINIE, PA.
Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša posebnost.
Tel. Herminie 2221.

OGLAŠEVALCE V PROLETARCU
vam priporočamo v naklonjenost. Ako vam lahko postrežejo enako dobro kakor drugje, zaslužijo, da jih patronizirate! Povejte jim, da vas veseli,
ker oglašajo v Proletarcu

VINKO ARBANAS
1320 W. 18th St., Chicago, Ill.
Telefon Canal 4340.
SLOVENSKO-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC.
Sveže cvetlice za plese, svadbe, pogrebe itd.

FENCL'S
RESTAVRACIJA IN KAVARNA
2609 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1382.
Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

Park View Wet Wash Laundry Co.
FRANK GRILL, preds.
PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU
Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Ciceru in Berwynu in dovažajo čistega na dom.
TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO.
Telefoni: Canal 7172-7173
1727-1731 W. 21st St. Chicago, Ill.

Sto izvodov za dva dolarja

V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večjo sejo, veselico, shod, predstavo ali kako drugo priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroče. Pošljite naročilo pravočasno!

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI.

Seje kluba št. 232 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva "Domovina" na 14. cesti. Sodrugi, prihajajte redno na sejo in pridobivajte klubu novih članov, da na ta način ustvarimo močno postojanko J. S. Z. Somišljenike vabimo, da se nam pridružijo. Socialistična stranka je v tej deželi edina delavska stranka s konstruktivnim programom, s katerim si delavstvo lahko pribori boljšo bodočnost in končno osvoboditev iz mezdne sužnosti.

TISKOVINE
SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA
ATLANTIC PRTG. & PUB. CO.
2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 2012
A. H. Skubic, preds. — J. F. Korecky taj.
V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

BORIS LAVRENJEV:

ENAINŠTIRIDESETI

Ruski roman iz državljanske vojne.

Iz ruščine prevedel za "Proletarca" Iv. Vuk

(Nadaljevanje).

— Surovo? Ti bi rad imel vse tako nežno, lepo? Na sladkorni omaki? Ne, čakaj! Ti si ozmerjal boljševiško resnico. Nočeš ničesar vedeti o nji, si rekel. Ali si mar kedaj kaj vedel o nji? Ali veš iz česa obstoji? Kako je prepojena s slanim znojem in s solzami človeštva?

— Ne vem — odvrne medlo poročnik. — Čudim se samo, da si ti, dekle, tako posurovela, da te vleče, skupaj s pijanimi in ušivimi tolpami pleniti in moriti.

Marjutka upre svoje roke ob bok in reče zaničljivo:

— Mogoče so njih telesa ušiva, ali pri tebi je duša skozi in skozi ušiva! Sram me je, da sem se s takim človekom spustila. Ti sluzavi hudič, umazana kopriva!... "Mašenka, odpeljava se v mehko posteljo, kjer se bova valjala, lepo mirno živela",—se mu je pačila.—Drugi so vpregli svoje lastne hrbte v jarem, da preorjejo zemljo. In ti? Ah, ti pasji sin!

Poročnik vzkipi, trdovratno stisne tanke ustnice.

— Ne zmerjaj! ... Ne izpozabljaj se... neotesana ženska!

Marjutka stopi korak k poročniku in ga udari zveneče po upadlem, neobritem licu. Poročnik omahne, se trese po celem telesu in stiska pesti. Odsekano sune besede iz prsi:

— Tvoja sreča, da si ženska! Sovražim... sodrga. In izgine v kočo.

Marjutka gleda raztresena na svojo drhtečo dlan in zamahne z roko: — Kaj za to.

Nato reče, kakor da z nekom govori:

— Poglej, no, kako olikan gospod! Ah, ti ribja kolera!

DESETO POGLAVJE,

v katerem poročnik Govoruha-Otrok sliši, kako razleti propadajoči planet, pisatelj pa ne prevzema odgovornosti za konec.

Tri dni nista poročnik in Marjutka spregovorila besede.

Ali na majhnem otoku se drug drugemu nista mogla izogniti. In pomlad ju je spravila.

Vesela in žareča je prišla.

Ze dolgo prej se je stajal z otoka, pod njenimi zlatimi kopiti, sneženi plašč. Mehka in zlatožolta kakor kanarček, se je gugala v temni vodi.

V opoldanskem žaru je pesek žgal noge, da so bolno skelele.

V globoki modrini, od južnega vetra božani, je sijalo solnce kakor zlato ognjeno kolo.

Od solnca, od južnega vetra, od neznosnega skorbuta sta postala oba zelo slaba. Volja za prepir jima je prešla.

Cele dneve sta se valjala na obrežju v pesku. Nepremično so strmele njune vnete oči v daljavo, če se vendar že ne pojavi tam na obzorju kakšna jadrnica.

— Ne vzdržim več! Če v treh dneh ne priplava nobena ribiška ladja, si poženem kroglo v glavo — je stokala Marjutka obupno in strmela v enakomerno težko modrino.

Poročnik žvižga.

— Da sem sluzavi hudič in umazana kopriva, si mi rekla; a ti sama si zgubila pogum? Potrpi — hetman postaneš (ruski pregovor). Tvoja pot te vodi vendar, da postaneš razbojniški poglavar!

— Kaj brbraš vse te stare stvari? Pozabljeno je! Zmerjala sem, ker je bilo potrebno. V srcu me je bolelo, da si ti takšna cunja. To me boli. Posla imam s teboj! Čisto neumno si me naredil, iztrgal mi srce iz prsi, ti, modrooki hudič.

Glasno smejoč je legel poročnik s hrbtom na vroči pesek in je cepetal z nogami.

— Kaj je s teboj? Si znorel? je vprašala Marjutka začudena.

Poročnik se je še vedno glasno smejal.

— He, kuga! Govori!

Poročnik se je smejal, dokler ga Marjutka naposled ne sune s pestjo pod rebra.

Vstal je in si obrisal solze, ki so se mu vsled smeha nabrale v očeh.

— No, kaj rezgetaš?

— Pridno dekle si, Marja Filatovna. Najžalostnejšega človeka znaš spraviti v dobro voljo. Mrlič bi začel pri tebi plesati.

— Kaj je na tem takega? Misliš morda, da je boljše, če se pustiš metati sem in tja, kakor bruno, ko se lomi led na reki? Nikogar s tem ne poživiš. Ne sebe ne druge.

Poročnik se začne zopet smejati. Potrkal je Marjutko po rami.

— Tako je prav, amaconska carica, ti moj ljubljeni Petek! Naredila si me popolnoma drugačnega človeka. Dala si mi življenski prašek. Ne maram se več, da bi me metal ledolom sem in tja, kakor bruno, kakor si prej tako lepo povedala. Sam vidim, da je še prezgodaj misliti na vrnitev h knjigam. Ne, živeti še moram, z zobmi škripati, sekati z zobmi okrog sebe kakor volk, da se bodo čutili moji vgrizi.

— Kaj! Kaj si se zares spametoval?

— Da, sem se, golobica moja! Spametoval sem se! Hvala.... ti si mi odprla oči! Če bi se mi sedaj vsedli za knjige in pustili vam ves svet, bi vi gospodarili tako, da bi pet generacij plakalo krvave solze. Ne, draga moja neumnica. Če se reče enkrat kultura proti kulturi, tedaj treba vzdržati. Medtem....

Naenkrat je obmolknil. Njegove ultramarinasto modre oči so se uprle v obzorje in od radosti vzplamtele.

Stegnil je roke in rekel s tresočim glasom:

— Jadrnica.

Marjutka je skočila kvišku, kakor da jo je vrglo pero in gleda:

Daleč... daleč, na indigo-plavi črti obzorja je blesketala bela iskra, trepetala je in se gugala v vetru plapolajoča jadrnica.

Marjutka je stisnila valoveče prsi. Njene oči so strmele kakor okamenele in ni mogla verjeti, da je dolgo pričakovano postalo naposled resnica.

Poročnik je skočil po koncu, prijel njene roke in jel sukati Marjutko kakor na plesu.

Plesal je, metal svoje tanke noge v raztrganih hlačah visoko v zrak in pel s prodirajočim glasom:

Belo blesti samotna jadrnica
v modri sinjini morja
Jadrnica — jadrnica
jadrnica!

— No, nehaj že vendar, osel, je rekla Marjutka brez sape vsa radostna in se iztrgala.

— Mašenjka! Ti moja draga bedačica, amaconska carica. Rešena sva! Rešena!

— Kaj, ti bedaček! Aha, sedaj hoče sam stran z otoka in tja med življenje?

— Da, hočem, hočem! Rekel sem ti vendar, da hočem!

— Stoj!... Morava jim dati znak! Kličiva!

— Zakaj? Saj bodo že prišli!

— Kajpa če krenejo h kakemu drugemu otoku? Nemakani so nam pripovedovali, da je tu nešteto otokov. Lahko se odpeljejo mimo! Prinesi puško iz koče!

Poročnik je planil v kočo. Pribežal je nazaj in vihtel puško visoko v zraku.

— Ne bodi bedast, kriči Marjutka; — Ustreli trikrat zaporedoma.

Poročnik nastavi. Treskajoč so raztrgali streli stekleno morsko tišino. Vsak sunek puške je zamajal poročnika. Sedaj šele je spoznal, kako slab je postal.

Jadrnica se je že jasno videla. Velika je bila, rožnatordečo-rumenkaste barve. Letela je po vodi kakor krila vesele ptice.

— Hudiča — mrmra Marjutka, ko so njene oči visele pozorno na jadrnici: — Kakšna jadrnica je to? Ni, kakor so ribiški čolni. Prevelika je.

Na ladji so slišali strele. Jadro je splahnelo, se obrnilo in se zopet napihnilo ter gnalo ladjo k obrežju.

Pod rdečerumenim krilom se pojavi iz modrega obzorja majhna črna postava.

— To bo gotovo čoln inspektorja ribolovov. Kdo drugi pa bo v tem času tod okrog jadral .... ne razumem? — je mrmrala tiho Marjutka.

V oddaljenosti kakšnih sto metrov se je nagnil čoln na levo stran. Pri krmilu se je dvignila postava, položila roke k ustom kakor zvočni lij in nekaj kričala.

Poročnik se je vzravnal, se sklonil naprej, vrgel puško v pesek in planil skokoma v vodo. Stegnil je svoje roke in kričal kakor da je iz uma:

— Hur - - ra! Naši.... Naši!.... Hitreje, gospoda, hitreje.

Marjutka upre svoje oči v čoln in vidi .. na ramenih človeka, ki je sedel pri krmilu, blesteče zlate trakove.

Kakor znorela je planila naprej. Streslo jo je po vsem telesu.

Oči so ji vzplamtele. Bliskovito ji je završalo po spominu.

Led.. Modrina morja .... Obraz Jevsjukova. Potem njegove besede: "Ce naletite na bele, ne daj ga živega iz rok".

Zaječi, vzgrizne ustnice. Zgrabi za puško in kriči obupno:

— He, ti .. kadet! Nazaj!.... Nazaj, slišiš, hudič!

Poročnik je stal do gležnjev v vodi in je mahal z **rokami.**

Naenkrat je zaslišal za svojim hrbtom glušeč, strašen tresk, kakor da se v ognju in viharju ruši planet. Ni pa že več mogel razumeti — zakaj. Skočil je samo še na stran, da se reši pred katastrofo.

In ta tresk propavšega sveta je bil zadnji zemeljski zvok, ki ga je slišal.

S praznimi očmi strmi Marjutka na padlega ter udari iz nekakih razlogov z levo nogo ob tla.

Poročnik je padel z glavo v vodo. Na oljnati gladini vode je tekel rdeč potoček iz zdrobljenih možganov.

Marjutka stopi naprej. Skloni se. Zajoka, raztrga vojaško bluzo s prsi in spusti puško.

Voda ziblje iz očesne votline iztrgano oko, visečo še na rdečem živčnem traku. Modro, kakor morje, je gledalo žalostno in vprašujoče v njene oči.

Vrgla se je v vodo, pokleknila, poskušala dvigniti mrtvo, razmesarjeno glavo in se hkrati zgrudila na truplo. Bila se je po prsih, v obraz ji je brizgal škrlat strnjene krvi. Pretresljiv bolestni krik se je izvil iz njenih prsi.

— Ljubljeni moj! Kaj sem storila? Vzbudi se, moj ljubljeni! Vzbudi se, moj modrooki!

Z ladje, hrbet katere je škrtajoče vrezal v pesek, so gledali ljudje na otok, vsi osupli.

(KONEC).

NOVA FRANCOSKA LADJA ZA OSEBNI PROMET

V ladjedelnici Saint Nazaire v Franciji so nedavno spustili v vodo ob velikih slavnostih nov morski kolos, ki bo plul med Havrom in New Yorkom. Poročajo, da bo ta ladja, ki se imenuje "Chaplain", pripravljena za promet zgodaj prihodnjo pomlad.

ZAPISNIK PENNSYLVANSKE KONFERENCE J. S. Z.

Konferenca soc. klubov in društev Prosvetne matice JSZ. z delokrogom v zapadni Pennsylvaniji se je vršila v nedeljo 27. septembra 1931 v dvorani društva Bratstvo št. 6 SNPJ., Sygan, Pa.

Zborovanje je otovoril ob 10. dop. tajnik konference s. Jakob Ambrožič. Za predsednika seje izvoljen soglasno Anton Zornik in za zapisnikarja Frank Samsa. Predsednik A. Zornik pojasni pomen te konference ter povdarja kake važnosti je, posebno za današnje čase — tako zborovanje, nakar se preide na nadaljevanje sporeda.

Prečita se zapisnik prejšnje konference, ki je sprejet kot je bil čitan.

Tajnik s. Ambrožič čita pismo iz glavnega urada JSZ., tikajoč se zakaslenega oglasa o današnji prireditvi. Nato tajnik pojasni, da ni njegova krivda, kajti on je oglas poslal pravočasno. Par sodrugov poseže v razpravo, konečno se zedinijo, da se pismo upošteva ter vzame na znanje.

Nadalje čita pismo iz Strabane, Pa. od kluba št. 118, v katerem s. Terčelj pojasnuje, da je povabil na današnjo popoldansko prireditev kot glavnega govornika dr. Wm. Van Essena iz Pittsburgha, Pa.

Se vzame na znanje.

Potem tajnik čita pismo od s. J. Snoyja, ki je vzeto na znanje.

Organizator s. Terčelj poroča o delu v svojem področju; pravi, da je vsled brezdelja naše delavstvo zelo prizadeto, kar nam je v oviro, da ne moremo gibati kot bi želeli. Ali kljub temu gremo naprej.

Poročilo organizatorja se vzame na znanje.

Tajnik s. Ambrožič poroča, da je pismeno povabil na današnjo konferenco ter popoldansko prireditev večje število mladine, kakor je bilo priporočeno na zadnji konferenci.

Konferenca da priznanje ter se zahvaljuje društvu Postojnska jama SNPJ. v Canonsburg-Strabane, Pa., za brezplačno dvorano v svrho predavanja I. Moleka.

Tajnik Ambrožič se opraviči radi male napake v dopisu, tikajoč se dvorane. Apelira na prisotne, da to upoštevajo, pri društvu Bratstvo št. 6 pa naj prizadeti pomoto oproste.

Za klub št. 13 poroča s. Kavčič; kot drugje tako skušamo tudi naš klub obdržati v aktivnostih; upamo, da ostanemo v tem razmerju tudi v bodoče.

Klub št. 19, Burgettstown, Pa. Zastopnik poroča, da je klub aktiven ter gotovo ostane tudi v bodoče. Proletarec je razširjen in potrudili se bodo, da ga čimbolj priljubijo med delavstvom.

A. Zornik poroča, da je njihov klub št. 69 JSZ., Herminie, Pa., zelo aktiven ter vpliven v naselbini. Zato ni čudno, ako gledata republikanska in demokratska stranka nanj s svojimi političarji z bojaznijo. Pojasnuje, da so poslali volilcem pisma in da se jih je lepo število odzvalo.

S. Bartol poroča o aktivnostih kluba št. 118 v Strabane. Proletarec je razširjen in ljudje ga radi čitajo.

O delovanju kluba št. 175 poroča s. Ambrožič. Poudarja, da ako bi ne bile slabe delavske razmere, bi gotovo beležili še boljše uspehe. Tudi v finančnem oziru so čisto zadovoljni.

Sodrug Jamnik od kluba št. 31 na Imperialu pravi, da napredujejo; kot drugje, tudi oni občutijo krizo, katera kolikor toliko ovira uspešno delo. Njih pred kratkem ustanovljeni klub e pokazal, da ni bil organiziran da životari, nego da gre naprej, kolikor se pač da. Ako kateri član izstopi iz kluba, s tem le pokaže, da ni bil še prepričan socialist; zato s takim članom klub ne izgubi veliko. Znano je, da en aktiven član lahko več koristi organizaciji kod pa večje število neaktivnih. Vsakdo se je že lahko prepričal, da je res tako.

Zastopnik za društvo št. 6 SNPJ. poroča, da so aktivni člani vedno naklonjeni Prosvetni matici, in kot v preteklosti tako bodo tudi v bodoče podpirali započeto delo Prosvetne matice.

Sodrug Smrekar pojasnuje, da so gotova mesta čisto pod kontrolo velikih korporacij; zato v takih krajih ni misliti na ustanovitev socialističnega kluba. Kvečjemu, da posamezniki pristopijo direktno v stranko. Zato je jako praktično, da delujejo skozi društvo za napredek delavstva kolikor jim je največ mogoče. Njih društvo je tudi v Prosvetni matici. Kakor v preteklosti, jo bodo podpirali tudi v bodoče.

Zastopnik društva št. 295 SNPJ. se izrazi istotako kot ostali. Njih društvo podpira delo Prosvetne matice. Za njim govore še drugi ter se slično izrazijo.

Volitve odbora.

Za tajnika-blagajnika ponovno izvoljen Jakob Ambrožič. Za organizatorja John Terčelj in ponovno so izvoljeni vsi drugi konferenčni odborniki. Za angleškega korespondenta je izvoljen s. Virant, Jr.

Sodrug Virant je nadalje izvoljen za predsedovatelja na današnji popoldanski prireditvi.

John Terčelj vpraša, kaj je mišljenje sodrugov glede prihodnjega zbora JSZ., ki se ima vršiti dne 28.-29.--30. maja 1932?

Po razpravi se konferenca izreče v prilog Canonsburga za sedež bodočega zbora JSZ. ter apelira na navzoče, naj delujejo ter glasujejo za Canonsburg, kadar pridejo mesta Cleveland, Canonsburg in Milwaukee na referendum. Sodrug Terčelj nato pojasnuje: V slučaju, da se odloči članstvo za Canonsburg, upa, da se bo vse lepo uredilo, bodisi glede prenočišč ali hrane. Tudi on se strinja, da bi se zbor vršil v Canonsburgu.

Prihodnja konferenca se vrši četrto nedeljo v marcu 1932 v Canonsburgu, Pa. Prične se točno ob 10. dopoldne v dvorani društva Postojnska jama SNPJ.

Tajnik konference s. Ambrožič je naprošen, da povabi vsa društva v Prosvetni matici na prihodnjo konferenco. Opozarja se tudi vse klube ter posamezne člane JSZ., da se udeleže prihodnje konference.

Zaključek seje ob 2. popoldne.

Anton Zornik, predsednik.
Jakob Ambrožič, tajnik,
Frank Samsa, zapisnikar.

V PRIHODNJI ŠTEVILKI

NA TEJ STRANI

roman

RIM

Listnica uredništva

Radi obilice poslanega gradiva nismo mogli vsega priobčiti v tej številki.

A. Vičič je poslal poročilo o komunistični "obravnavi" v S. N. D. v Clevelandu, na kateri je bila socialistična stranka obsojena v smrt ali nekaj takega. Priobčeno bo prihodnjič.

Shodi v prid pomožnega fonda za brezposelne

Chicago, Ill. — Posebna organizacija, zvana Joint Emergency Relief Fund, kateri načeljujejo zastopniki industrije in oblasti, vodi v tem mestu obsežno kampanjo v namenu, da zbere najmanj osem milijonov dolarjev v fond za pomoč brezposelnim in njihovim družinam.

Prireja shode in poulično reklamo, njeni govorniki nastopajo v društvih in na konferencah v svrho, da zainteresirajo prebivalstvo za kampanjo. Narejen je pritisk tudi na zaposljene delavce, kakor lansko leto, da prispevajo v podjetjih. Ker je letos potreba veliko večja nego lani, prihaja mnogo apelov od politikov na bogataše, naj dajo zdaj, namesto da bi morali strahoma dati toliko več pozneje. V tej akciji sodelujejo mnoge dobrodelne družbe in čikaški oddelek Rdečega križa.

Nižje cerkvene kolekte

Presbiterijanska cerkev je dne 16. avgusta objavila poročilo, v katerem pravi, da je v končanem fiskalnem letu nakolektala $4,876,682 manj kakor pa leto poprej.

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij

OKTOBER.

CLEVELAND, O. — Socialistični kampanjski shod v petek 30. oktobra v Slov. nar. domu. Govorniki Jos. A. Siskovich in drugi.

SPRINGFIELD, ILL. — Predavanje A. P. Krasne v soboto 31. okt. v Slov. nar. domu.

NOVEMBER.

COLLINWOOD, O. — V nedeljo 1. nov. varijetni program in plesna zabava kluba št. 49 v SDD.

LA SALLE, ILL. — Predavanje A. P Krasne v nedeljo 1. novembra v SND.

CHICAGO, ILL. — Predavanje A. P. Krasne v petek 6. nov. zvečer v dvorani SNPJ.

WEST ALLIS, WIS. — Predavanje A. P. Krasne v soboto 7. novembra zvečer.

DETROIT, MICH.—Debata v klubu št. 114 pod pokroviteljstvom angleškega odseka v soboto 14. novembra ob 7. zvečer. Debatirajo D. J. Lotrich, Oscar Godina, R. Travnik in S. Menton.

CLEVELAND, O. — Petnajstletnica pevskega zbora "Zarja", odsek kluba št. 27 JSZ., na Zahvalni dan 26. novembra, združena s koncertom.

CHICAGO, ILL. — Koncert "Save" v nedeljo 29. nov., dvorana ČSPS.

DECEMBER.

BRIDGEPORT, O. — Zborovanje vzhodnoohijske konference v nedeljo 20. decembra v društveni dvorani na Boydsvillu.

CHICAGO, ILL. — Dne 31. dec. Silvestrova zabava kluba št. 1 v Lawndale Masonic Temple.

JANUAR.

CHICAGO, ILL. — V soboto 1. januarja velika maškarada soc. organizacije okraja Cook v Ashland avditoriju.

FEBRUAR.

CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 v nedeljo 7. februarja v dvorani ČSPS.

MAREC.

CANONSBURG, PA. — Konferenca JSZ. za zapadno Penno v nedeljo 27. marca v dvorani druš. Postojnska Jama SNPJ.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 27. marca prireditev kluba št. 1 v dvorani SNPJ. Varijetni spored izvaja angleški odsek kluba.

APRIL

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 24. aprila koncert "Save" v dvorani SNPJ.

(Tajnike klubov prosimo, da nam sporoča datume svojih prireditev, da jih uvrstimo v ta seznam.)

PRIREDBE PODPORNIH IN DRUGIH DRUŠTEV

JANUAR 1932.

WAUKEGAN, ILL. — Angleška igra dram. odseka SND. v nedeljo 10. jan. v Slov. nar. domu.

APRIL.

WAUKEGAN, ILL. — Predstava dram. odseka SND. v nedeljo 10. aprila v Slov. nar. domu.

Opomba: Cena objavam v tej rubriki je $1.00 za cel čas, to je do datuma priredbe. Vabimo podporna in druga društva, da oglašajo svoje priredbe v tej koloni, katera bo priobčena v listu vsak teden.

Proti registriranju tujerodcev v Michiganu

Detroit, Mich. — Večina michiganske legislature je za upeljavo zakona, ki določa registriranje tujerodcev (Alien Registration Bill). Oni pravijo, da taka postava ne bi nič ogrožala državljanskih in civilnih svobodščin, kajti registriranje prebivalstva je v običaju v vseh evropskih državah. Vendar pa je tak zakon v tej deželi za prizadete nevaren, ker je njegova tendenca povečanje policijske kontrole.

Liberalni elementi so proti sprejemu ali uveljavljenju take postave, ki ne bo tujerodcem prinesla nič dobrega nego le zlo, posebno še v industrialnih bojih. V Michiganu so priliko boja proti ti postavi pograbili posebno komunisti, kar pa reakcijo toliko bolj navdaja z mislijo, da je registriranje tujerodcev potrebno.

Po njihovi iniciativi so in bodo imeli več zborovanj. Ustanovljen je tudi jugoslovanski oddelek za propagando proti registriranju tujerodcev, v katerem, pravijo, je zastopanih 7 društev SNS, HBZ, SNPJ in drugih. En sestanek so imeli 26 .okt. zvečer v Hrvatskem domu, dne 31. novembra bo shod istotako v Hrvatskem domu in 14.—15. novembra pa konvencija zastopnikov iz vse države v finski dvorani na 5969—14th St.

Anton Novotny urejuje "Spravedlnost"

Češki socialistični tednik Spravedlnost v Chicagu urejuje od 1. oktobra dalje Anton Novotny. On je ob enem urednik češkega lista, ki ga izdaja A. C. W. of A. za krojače češke narodnosti. Novotny je bil pred leti tajnik češke socialistične federacije. Je eden najboljših čeških govornikov v Ameriki. Spravedlnost ima v njemu jako sposobno moč.

Vzbujanje pozornosti za premogarje v Kentuckyju

V Harlan County v Kentuckyju so se premogarji uprli neznosnemu izkoriščanju ter zatiranju še prošlo pomlad. Dogodilo se je nekaj umorov, in med ubitimi je bilo par kompanijskih ljudi. Oblast je takoj obtožila večje število premogarjev ubojstva in če ne bi bilo tolikšnega pritiska od zunaj ,bi bili že obsojeni na smrt. Javni uradniki so v resnici sluge kompanije. Vsakega agitatorja, ki ga dosežejo, pretepajo ali zapro. Še celo reporterji konservativnih listov niso izjema. Več socialistov so mučili do nezavesti.

Nedavno se je zavzel za nesrečne premogarje v Harlanu pisatelj Theodore Dreiser, ki je predlagal sestavo komisije odličnjakov, da bi preiskala suženjstvo v fevdalnem Harlanu. 'To je prismodarija", je komentiral na to harlanski okrožni sodnik D. C. Jones, ki je kajpada sovražen premogarjem in bi najrajše obsodil vse agitatorje v smrt.

Joseph Triner odlikovan

Izmed najvplivnejših Čikažanov je bil imenovan v posvetovalni svet župana A. J. Čermaka tudi znani Joseph Triner, predsednik družbe, katera izdeluje Trinerjevo grenko vino.

Mr. Triner je najmlajši in eden najdelavnejših članov v omenjenem odboru, kateremu je na uslugo s svojim bogatim znanjem in skušnjami.

Udejstvuje se tudi v aktivnostih narodnosti in v tujejezičnem časopisju je Trinerjevo ime znano na štirideset let vsled oglašanja Trinerjevega grenkega vina. Firmo tega imena je ustanovil Mr. Trinerjev oče leta 1890. Kakor oče, tako tudi sin dobro uspeva v svojih podvzetjih ter aktivnostih.

"BEG IZ TEME" je knjiga katero je Proletarec izdal za vas. Vsebuje dela najslovitejših ruskih pisateljev. Naročite jo!

Reports and Comments

Labor grams

Proletarec, the official organ of the Jugoslav Socialist Federation, is a paper of true interest for the workers. Each weekly issue contains eight pages of good reading matter and a liberal display of advertising. We are mighty glad to see it.

•

Eight New York magistrates have resigned "on account of their health" sometime ago. Doubtless the Greater New York health authorities will do everything possible to encourage that kind of an epidemic.

•

Trade unionism is America's greatest human asset. Take away unionism and the nation would go into a tailspin tomorrow.

•

The big bankers of the country are rapidly losing the respect people held for them. Their present conduct is exceedingly revealing.

•

Senator La Follete informs us that "the senate is the bulwark of the nation". If he had said "bull" works we could have been disposed to agree with him.

•

There is no longer any question that certain great financial and industrial powers are deliberately prolonging this depression and that some of them are profiting thereby. The European depression is used as an excuse for the prolonging of our own, but it is only an excuse—it is not a reason.

•

Today, here at home, in most every line, stocks are low—way down to the bottom. Ordinarily such low stocks would start boom-time orders. There is every reason for an immediate and fast revival. Meanwhile, among the other things, certain tight little groups reap fortunes on the "short side" of the market.

•

It is time to start using the branding iron—to name people and to put the blame where is belongs. It is time for the President of the United States to use his knowledge and his authority. We can have prosperity if the right things are done. Let them be done.

•

An article in a current financial magazine reviewing the ups and downs of the moving picture industry names a movie actress who was paid $300,000 for a period of ten weeks service No actor or actress that ever lived was worth that amount of money. In this case hysteria seems to have been substituted for business sagacity.

John Paulich, Milwaukee, Wis.

Sidewalks of Detroit

BY A COMRADE.

Andrew Grum Jr., in his humorous article in Proletarec, gave a summary of the Legionaries antics while in the city. At their convention those that had anything to say were hand picked officers, and ignored the real problems of to-day. Beer and wine were more important to them than the industrial crisis. They could have done much for the poor people had they been progressive, but being reactionary, nothing was done. Not one good decision can be accredited them.

President Hoover in his thirteen minute speech emphasized that the national treasury was being drained. Uncle Andy supplied him with figures and his speech all written out.

In the mean time, workers in the steel industries received a cut in wages, although this is against Herbie's policy. Other trusts have followed the same course; among the latest, Henry Ford. Senator Couzens, a bitter foe against wage reductions, not long ago said that the capitalists still want their share of profit, regardless of the sacrifices labor must make.

At the present time a $4,000,000 community fund is being raised for relief purposes this winter. It is doubtful whether this sum of money will be collected as the poor people have nothing to give and the rich refuse to donated enough. The American Legion convention did not seriously look into these real problems. Beer and wine was more important.

•

War clouds are hovering over China and Japan. Capitalists of America already see a market for wheat and cotton. If it takes a war to find markets for surplus commodities, why not distribute them among the people engaged in this present war of poverty and starvation?

•

The city primary election in Detroit has just passed. Mayor Murphy was renominated by a majority of 23,000 votes over his seven opponents Murphy, like other human beings has enemies as well as friends. The communists don't like him, yet he is the first Mayor in Detroit that gave them the privilege of free speech on the city hall steps with police protection.

In Pontiac, an army of hungry men and women, led by a communist were clubbed by police and refused admittance to that city. These people asked the county commissioners to raise their weekly relief allowance from 75c to $2 per person. Try and live on 75c a week!

•

I can see where our comrades back in my home state, Kansas, will soon have plenty to do. Haldeman-Julius is a candidate for the United States senate on the socialist ticket. He is widely known as the publisher of "The Little Blue Books" and other publications. His newspaper "The American Freeman" will do much to change the political situation in Kansas. Detroit needs a newspaper of the kind. All we now have is prosperity publications and can be swayed by anyone having the financial power.

What We Are Doing

On Saturday November 14 the English Division of branch No. 114 JSF, Detroit, will sponsor its first debate with a team from Chicago. The subject "Resolved that Revolution is a better way of achieving Socialism than Democratic Legislation" will be debated with the Chicago comrades taking the affirmative side. The Detroit team is composed of comrades R. Travnik and S. Menton. Both boys promise to give their opponents a run around The debate will start promptly at 7 P. M. at 116 Six Mile Rd. We urge all comrades to be there on time and invite their friends so that they get more acquainted with Socialistic ideas and principles. After the debate a social and dance will be given.

•

The Young Americans Lodge No. 564 SNPJ will give a Feather Party on Saturday November 21 at 116 Six Mile Rd. A turkey and chicken will be given away free to the lucky winner attending the dance. Admission tickets are now on sale and can be obtained from any member of the lodge.

Mathew M. Klarich, Detroit, Mich.

A Real Treat in Milwaukee

Talk about nice things and presto! —you have them. We certainly are in store for a real treat, which will be given to us by the well known Slovene Socialist Singing Society—"Naprej". This group under the able direction of Mr. Frank Mikek will present a sketch from old Jugoslavia. To give you an "inkle" of how our mothers and fathers, grandmothers and grandfathers used to have their "whoopie" parties, we'll give you a little inside dope on the affair.

"PRIZOR NA VASI"

(A Scene in a Little Village.)

Picture in your minds a little village nestled deep in the mountains. Mother nature and her children in full glory, the picturesque homes,the deep intonation of church bells, the village square and the welcome sight of a "gostilna" (a soft drink parlor to us moderns.) The old folks at their daily labors, the children at school and the young boys and girls impatiently waiting the coming of the evening.

After the setting of the sun and the daily tasks completed, the boys put on their Sunday boots and slick down their unruly hair in order to find favor in the eyes of their girl-friends.

In the meantime, the girl primp at their homes as best as they can without the aid of the present day woman's best friend, the cosmetics.

From a distant comes a sound of joyous voices in beautiful harmony and soon a group of boys are found underneath the trellises making merry with good old "vino", but soon breaking company to woo their respective girl-friends.

Picture to yourself the following cene: Krančičev Juri pauses beneath Urška's latticed window and sweetly croons—"Urška al' že spiš". Before Urška can make any welcoming reply, mamica opens the door and, equiped with a healthy broom, creeps silently toward the unsuspicious boyfriend. Taken by surprise, the gallant lover with a look of blank amazement on his countenance—Well, what would you do in a case as that?

From reliable sources comes the report that the first five rows of seats will be reserved by the girls. Now this sudden rush for choice seats is due to the fact that in "Naprej's" group is a handsome bachelor who plays a very romantic part in the presentation. He will tug heart strings when he sings his love songs and plays his own accompaniment on his zither. Girls when you hear Jože Tesovnik strum on his zither, you'll forget all those saxaphone players and drugstore cowboys.

The program begins at 2 P. M. Sunday November 1 at the South Side Turn Tall. The afternoon program is very short, so there will be plenty of dancing. The evening performance begins at 7:30 P. M. sharp and we don't mean maybe, because the actors as well as the spectators like to dance and mingle in the crowd.

Let's give them real co-operation and come early. Come on, come all, you won't regret it.

Tickets can be obtained at Perko's Tailor Shop or from any member of "Naprej". Prices are 35c in advance and 50c at the door. C U there.

Urška and Ančka, Milwaukee, Wis.

A Report From Imperial

October 17 is just a memory to everyone who attended the program and dance given by branch No. 31 JSF at the Slovene Hall in Imperial, Pa. We wish to thank our comrades and friends of Midway, Canonsburg, Moon Run, Bridgeville and all others who came from different cities to this affair ,including the participants taking part in our program.

First on the stage appeared "Iliria", a singing society from Strabane, rendering a few selections. Then comrade Anna P. Krasna spoke. Her Slovene message was directed mostly to the parents, especially mothers to teach their children in the spirit of the Socialist and Labor movement. To acquaint them with its ideals and aims. It is high time that we, the young folks, begin thinking about the future and the problems of the Labor movement. Comrade Krasna also spoke in English and explained what Socialism is. Many thanks for her instructive speech and now we have more hope that the young folks will join our branch.

After the program the Melody Mixers orchestra played and everybody enjoyed a good time.

Josephine Yamnick, Imperial, Pa.

Voters in Cleveland, Do Your Duty!

If we read about our Council candidates under the so-called proportional representation plan, we find it to be a regular prehistoric Babylon. The voter does not know if the candidate is a Republican, a Democrat, a Socialist or a Communist. It is especially hard to find out to what party the candidates belong. Today they may be Democrats and tomorrow you will see them flirting with the Republicans. Take, for example, Ex-Manager Hopkins. To what party does he belong?

The workingmen should keep away from so-called "friendly to labor" candidates. It is time for us toilers to elect men from the rank and file, the working class, to represent us. Why must the labor man become a lobbyist to get something which really belongs to him? If we want to stop this practice, this is the time for us to act and get our own men elected to the Council, to the Legislature and to Congress.

In the Second and Fourth Districts there is a chance for the voters who are interested in the real labor movement to give their first choice to the Socialist candidates, Joseph Martinek (Second), and Joseph Siskovich (Fourth). Both are qualified to be your representatives in the City Council. They are men of the laboring class, and are nominated by the party which they present, the working people's party

So do you want a man who knows what you want or do you want a politician to whom you will have to go on your knees when you want him to do something for you?

Joseph A. Siskovich will hold his meetings on Friday, Oct. 30, at the Slovene National Home, 6411 St. Clair, at 8 p. m., and on Sunday, Nov. 1, at 7:30 p. m., at the Slovene Workmen's Home, 15335 Waterloo Road, where a dance and an entertaining program will also be given. Joseph A. Siskovich and Max Woehl will speak. So, workmen, if you want to be represented in the Fourth district by a real representative, give Joseph A. Siskovich No. 1 choice.

The head of the municipal government should be a representative of the people rather than elected by Maurice Maschke and the Chamber of Commerce Unions and the rest of the workers should elect their Manager, a mayor, and also vote for the Danaceau Charter amendment. Let's not forget bonds for the expansion of the Light Plant by voting "yes" on Nov. 3.

Frank Barbic, Cleveland, Ohio.

How Many Men Teach School?

About 139,800 men engaged in the teaching profession during the year 1928-1929. During the same period there were 675,000 women teachers, making a total of about 814,000 school teachers in the United States. —The Pathfinder.

To broaden your knowledge of the Socialist and Labor movement, read

The New Leader

OFFICIAL ORGAN, S. P.

7 East 15th Street,
NEW YORK CITY, N. Y.

One year $2, half year $1, three months 75c.

THE DRAMA "JAKOB RUDA"

Last Sunday afternoon the dramatic section of club No. 1 of the JSZ. presented to us the drama "Jakob Ruda" by Ivan Cankar at the CSPS. Hall.

The three act drama "Jakob Ruda" is a masterfully written and deeply conceived interpretation of social life in its most sinister and tragic aspects. The author brings before us in the clever characterization of its actors the innermost workings of the human soul, its struggles, its sorrows and its ambitions. He show us that we are just marionettes in this serious game of life, subject to the mental and psychical conditions which we create ourselves and that we always finally get caught in the web that we have spun for ourselves through our own fault.

The main character of the drama is, as the title indicates, Jakob Ruda, the one wealthy landowner, who is brought to the point of poverty by a life of luxury and dissipation which also brought on the death of his wife. He is, indeed, a pathetic figure, his soul torn by self reproach, an easy prey for the ambitions of his sister Marta, his character weakened by self accusation over deeds that can not be made good any more. And when, by force of circumstances, he wants to marry off his only daughter to an elderly and unloved suitor, he sees no way out of this psychical labyrinth and the remorse of having made everybody around him unhappy drives him finally to commit suicide.

This part was acted by Peter Bernik, who suceeded very well in portraying the innermost struggles of his soul by his demeanor, his expression of face and eyes which made him in many instances very sympathetic.

His daughter Anna, acted by Alice Artach, depicted fairly convincingly the child who sacrifices her young love for the sake of her family. She was most charming in the rendition of her songs which she sang with a smiling face but eyes that were shining with unshed tears.

Mrs. Zaitz as Marta, the sister of Ruda, acted her part with much discretion and ability. She was outwardly the plain, gray mouse while her soul was burning with longing for the pleasures and luxuries of life. To further her ambitions she influenced her brother to agree to the unhappy marriage of his daughter and thus helped a great deal to bring about the unhappy climax.

Ivan Dolinar, the painter and lover of Anna, was in appearance everything a girl could wish from her lover but acted sometimes too reticent. He showed his dejectedness very plainly by a good mimic but we all felt peeved because he always retired to the back of the stage where he could be hardly seen and much less heard on account of the noisy audience.

John Olip did the characterization of the elderly wooer very well. His acting brought much laughter from the audience and his acting as a drunken man was very realistic..... Olip always acts well in whatever parts is given to him.

The same can be said of Frank Udovich, as the innkeeper and Katharina Beuk as Anna's girl friend. John Rak was a very good and funny looking teacher while John Kochevar and Joško Oven did the best possible with their small parts.

Joško Oven is not only a good actor but a good orator as well. Before the beginning of the drama he gave us a short and concise sketch of the life and works of the author and a general review of the drama which was appreciated by everyone, especially by those that do not understand the language so well.

Another speaker was Frank Zaitz who, in his own forceful and convincing way, spoke about the present industrial, political and social conditions and their deplorable effect upon the working masses.

Before the regular presentation of the drama a little episode from Cankar's book "Kurent" was presented. This little sketch was sung and acted with verve and joviality and the central figure, the popular and well beloved, Charlie Pogorelec, acted his part as a drunken guest very realistically.

This was followed by a scene from Cankar's drama "Hlapec Jernej in njegova pravica", given very well by Jakob Zupančič as Jernej, while the priest was acted by John Hujan.

The audience should have been bigger but many people were probably kept away by their adverse circumstances owing to the depression. The audience should have been more quiet. Some little tots were running around during the play and should have been kept on their mothers' laps.

There were plenty good things to eat and drink and John Kochevar's orchestra with its lively tunes, made us, for a while at least, forget the tribulations of our drab everyday life. — **Augusta Mertz.**

The Proud Owner

It is easy to indentify the owner of the car; he is the one who, after you pull the door shut, always open it again and slams it harder.

Thrived on It So Far

Traveler—Don't you think it is unsanitary to let your hogs run under your house?

Native—Well, I dunno. We ain't lost a hog in 15 years.

Yet sometimes we pine for the wicked old days before women got the ballot and saved the world.

She—Oh, I wish the Lord had made me a man.

He (bashfully)—He did. I'm the man.

If you want to read unbiased, truthful news and editorials that have the welfare of the public as the first consideration,

SUBSCRIBE TO

THE MILWAUKEE LEADER

The only English Socialist Daily in America

540 W. Juneau Ave. Milwaukee, Wis.

SUBSCRIPTION RATES:

One year $6.00—Six months $3.00—Three Months 1.50

TO LEARN ABOUT PRESENT SOCIAL PROBLEMS READ

UNEMPLOYMENT AND ITS REMEDIES

By HARRY W. LAIDLER

104 pages ..... price 15c

Socialism

WHAT IT IS AND HOW TO GET IT

By OSCAR AMERINGER

32 pages ..... price 10c

The A B C of Socialism

By FRED HENDERSON

16 pages ..... price 10c

One Billion Wild Horses

By STUART CHASE

24 pages ..... price 10c

Literature agents!

Send for the quantity prices.

SOCIALIST PARTY of AMERICA

2653 Washington Blvd. Chicago, Ill.

ČEMU SE UPORABLJA ČEZDALJE VEČ GROZDJA?

Vsi sodni odloki nič ne pomagajo. Jasno je, da se konsumacija grozdja veča zato, ker čezdalje več ljudi polni svoje kleti z "vinsko kapljico". Napravijo mošt, kar je postavno, drugo pa izvrši natura, četudi je proti postavi. Na sliki je vagon kalifornijskega grozdja na eni stranskih prog v Chicagu, in takih "stranskih prog" je mnogo. Na njih so bile prošle tedne kare za karo grozdja in ljudje so prihajali ter ga odvažali v svoje kleti. Marsikdo, ki je že dolgo brez dela, je posegel po zadnjih prihrankih, da je napravil "malo pijače". Pa tudi na upanje so ga veliko "naprešali".

A Jugoslav Weekly
Devoted to the Interest
of the Workers.

Official Organ of
Jugoslav Federation, S. P.

Proletarec

OUR AIM:
EDUCATION,
ORGANIZATION,
CO-OPERATIVE,
COMMONWEALTH

NO. 1259. Published Weekly at 3639 W. 26th St. CHICAGO, ILL., OCTOBER 29, 1931 Telephone: Rockwell 2864. VOL. XXVI.

The Japanese Vandal

All pretense on the part of the Japanese Government of its innocent intentions in China has been exploded by her military activities in Manchuria. It is obvious that the Japanese imperialists have ventured upon a robber raid at a period when the other Powers are occupied with their own domestic problems. With Japanese planes bombing four Chinese troop trains war is being waged without a formal declaration of war. The raid does not differ from the brutal methods by which Japan transformed Korea into a vassal province.

Japanese capitalism is gambling for huge stakes. Manchuria is rich in raw materials, especially coal and iron, and this military offensive can only be regarded as a raid in support of Japanese capitalists. Of course, it is the lives of Japanese workers that will be spent to win this huge prize for Japanese capitalism.

At the same time the ruling classes are playing with a powder magazine that may explode all over the world, that may lead to a general war and, possibly, social revolutions that will destroy capitalism itself in many nations. No Socialist wishes revolution to come in this form, and yet if ruling classes choose to shamble into oblivion in this way, so be it.

In all quarters it is recognized that the League of Nations faces a supreme test. It is one thing for the League to bring little nations on the carpet when they upset the peace cart; it is quite another thing when a big thug runs amuck, and especially a thug that is a member of the League itself. Can the League restrain the Japanese vandal? That remains to be seen.—The New Leader.

In Favor of 2.75% Beer

The Golden Jubilee Convention of the American Federation of Labor, meeting at Vancouver, British Columbia, has made two important decisions; one, in favor of 2.75% (alcoholic content) beer, and the other, against unemployment insurance. The decision for beer is motivated by the argument that the restoration of the beer industry would rush back to us that prosperity which for no other good reason has been away from us so long. The decision against unemployment insurance was argued for on the basis of that fundamental "American resentment" against the "dole". Americans would rather stand in breadlines and freeze while waiting for a "hand-out" of a cup of coffee and a bun than stay home and wait for a check coming by mail from a government office. Since that is the collective wisdom of the official body of American organized labor, there is nothing we can do but bow to it.

The experience of Great Britain has been lurking in the background of the discussion on the two above-referred to issues. If that experience was referred to in the discussion, the press did not report it and at any rate it did not seem that these references were fully exploited. England has had beer, 2.75% and stronger, all these years. Yet there has not been too much prosperity in England. In fact, quite the contrary has been the case. And so, while there cannot be any intelligent objection to beer better than the jazzed-up bootleg commodity for which we are compelled to pay sky-high prices, it still remains to be heard why one should link beer and prosperity in face of actual English experience. Or—German experience for that matter. And if so, the matter of prosperity should have been given, in the Convention of the Federation, more intelligent consideration, than the one animated by beer-mindedness. On the other hand, unemployment insurance, too, has had its long, wide and enlightening experience in England. If the working class in any country has virtually escaped the disgrace and the social calamity of bread-lines, municipal lodging-houses and private charity, that has been the case in England. The Convention of the Federation should not have been too proud to be a bit better informed and intelligent about the matter and should have given consideration to all aspects of the case.—Hardman in the Advance.

No Game Laws for Baby

Do you know that most states have laws for the protection of fish, calves, lambs, colts, deer, rabbits, quails, ducks, mud hens, muskrats, skunks, and buzzards, and that all these laws are constitutional?

The only law for the protection of animals that ever was declared unconstitutional was the child labor law.—The American Guardian.

Americanism: Despising people who pretend to be more righteous than they are; pretending to be richer and more important than we are.

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

Thomas A. Edison, the inventor of the incandescent lamp has been burried. His greatness can be claimed because he lightened the burdens of all of the people and while the world is greatly indebted to him for his electrical findings the feeling rests that he made vast fortunes because of his ability. His ability has made many rich people richer and his inventions are being used to exploit the people rather than to truly lighten the burdens of the workers for the lowest cost possible.

• • •

"Edison gave the world a physical light but Debs gave the world a moral and spiritual light." Such was the expression of Fred Warren at the Cook County Socialist Memorial meeting for Gene Debs. "A man who has given his whole life for the cause of unionism, the workers and the expounding of Socialism deserves a Memorial. The best and most fitting memorial can be set up for him by building a strong powerful Socialist Party", this columnist emphasized. Tributes were paid to the life and work of Debs by the County Secretary, the Lithuanian Federation, the Polish Socialist Alliance and the Young Peoples Socialist League before a capacity crowd at the Labor Lyceum, Kedzie and Ogden, Tuesday evening October 20th.

• • •

We must compliment the New Leader upon the spirited "Special Debs Edition" printed. We have always liked the Leader but it is getting better all the time and we call to them,—more editions like the Debs issue.

• • •

Branch No. 1 JSF held its regular monthly meeting last Friday evening. Comrade Driefuss secretary of the Cook County Socialist Party was present to give an inspiring review of the trend of Socialism. The meeting was conducted jointly in English and Slovene as a great number of the younger comrades were present. The attendance was very good and it is urged that more joint meetings be held. Refreshments were served. Before departing comrade Driefuss complimented us upon the intelligent appearance of our membership and expressed the wish that our members would become even more interested and attentive to the work of the County organization. Our club contributed $10.00 towards the expense of the banquet which was held Oct. 25.

• • •

At various intervals the League for Industrial Democracy publishes various pamphlets and magazines, all of which have been of great value and service towards the establishment, some day, of a cooperative commonwealth. Disarm, a magazine of 30 pages, featuring some of the most intelligent and widely known writers and men of prominence is their latest contribution towards the cause of peace and abandonment of war. One cannot help but read the contents carefully, from cover to cover, and admire the opinions of the various phases of war. There, for instance, is Paul Blanshard's contribution, "Dollars to Disarmament". He tells the readers right out, if the truth was told about wars, the purposes of wars or if those declaring wars would have to do the fighting there would never be any wars. If the slogans would read "Protect the Morgan Loan, Join the Allies", in place of "Make the World Safe for Democracy", the citizens would not die for the rich mans dollars. Norman Thomas tells in his story, that $707,425,000 is being spent on our military and naval forces in the U. S. during the current year. Heywood Broun, titles his contribution "Brass Bands and Trumpets", and says, "you couldn't find ten men or two women in your community who would stand up boldly and publicly and say, 'I think that war's a good thing'." Buy your copy and read what these and the other fourteen contributors have to say on disarming.

• • •

When the Jugoslav King proclaimed the termination of the dictatorship we said that it didn't look any too good to us. Many nevertheless, rejoiced with the new proclamation only to realize a short while later that things are not what they seemed to be. What good is a parliament if the King reserves the right to name one half of the representatives to one of that two houses? None whatsoever, because he will always control legislation and only what he wants enacted shall be enacted. There is one other stipulation which will practically prevent oppositional parties from functioning, the great number of endorsements necessary to enable a candidate to be nominated. Influential people thruout the world have begun to look upon the new Jugoslav government with disfavor. It would be stupid for us to favor the new arrangements, therefore.

• • •

When will the people awaken to the fact that the public officials of the democratic and republican parties are in office only to get as much as they possibly can out of them. Everywhere you look, nothing but corruption, graft and thefts are uncovered and the only statement the voters have is "let someone else go in and get some; the other man has enough already. Give someone else a chance." Monstrous grafts and criminal operations of the peoples money have been uncovered in New York City. And here in Chicago the old regime paid out millions to a few experts. "The Worlds Greatest Newspaper" fought the case and the lower courts decreed that the defendants must return the money but the defendants used this money to appeal to the Supreme Court and rumors have it that they paid a pretty penny to have the case reversed and so it was ordered, which literally means that the State Supreme Court sanctions the steals of millions from the taxpayers of Chicago. Perhaps the taxpayers will yet awaken to the fact, that neither the republicans nor democrats can be trusted in public office. Maybe they will learn to support a party whose candidates are known to be honest with integrity to do the right thing despite every temptation. Maybe they will yet learn that the socialist Party is the only dependable party anxious to improve conditions and work scientifically and efficiently for the great mass of workers. They don't have to take it from us. Let them turn to Milwaukee and Reading for evidence.

• • •

The Cook County Socialist Banquet held last Sunday was a complete success. About 300 people attended, admired the program and lauded the speakers. The collection netted $580.00 for the County organization. This writer knows that Dr. Green and his committee worked strenuously for the banquet and their efforts were well repaid

• • •

Our own play had an excellent attendance last Sunday. The program was well fulfilled but entirely too long to keep the audience attentive. Comrade Zaitz addressed the people explaining the program of Socialism and urged the workers to join the party. Comrade Oven outlined a brief history of Ivan Cankar and some of his works.

Progressives and Chain Stores

By A. H. K.

The New York "Nation" gives a lot of space each week heralding the deeds of a few Senators whom it chooses to call the Progressives. Without going into the reasons for the Nation's editorial policy, it must be said that the attention paid to these men is entirely out of proportion to their actual accomplishments. There are two chief reasons why this is so. First, these Senators are single individuals in political parties bought and paid for by reactionaries. This fact plus a number of cases where men, who were considered progressive, became reactionary when the political machine need their support, make many people feel that a good deal of what passes for progressivism is merely political hokum for home consumption and vote-getting.

Secondly, the Progressives are without a consistent political philosophy. Most of their activity consists merely in finding fault with some aspects of our present system without having a substitute to replace it. To show just what this means we shall examine the attitude of one of the progressives towards the chain stores.

Logically there are only three possible answers to the chainstores problem. (1) Leave them alone—as now. (2) Destroy them—by physical force, taxation, etc. (3) Transfer their ownership—from irresponsible individuals striving only for their own profits to that of public ownership and democratic management.

Let us see how Senator LaFollette deals with this problem. We take LaFollette not as a horrible example but rather to show the thoughts in so far as they can be called such, of a typical progressive. Some time ago the Senator from Wisconsin delivered a speech on the political and economic situation of this country. He also touched upon the chain stores. After mentioning their existence he quoted Mr. Brandeis to the effect that business organizations can become so large as to be inefficient—and that was all, no definite program or solution just this quotation and LaFollette passed on to other topics.

There is only one possible deduction as to what Senator LaFollette meant, assuming, of course that he wished to do something else than raise a cloud of dust; the young LaFollette wants the chain stores put out of business, tho he was very careful not to say it in just such terms. His care is justified since such a policy is out-of-date and has been proven impossible. In the first place we must remember that the present cry against the chain-stores is the weak echo of the old cry of 'bust the trusts'. Today the trusts have won the fight and are supreme in finance manufactoring, transportation, and more and more in retail distribution. Here in a last, fruitless, struggle against irresistible forces. LaFollette is offering himself as a popular hero. Even if successful for the moment, it would only mean an oasis of individual stores in a giant desert of trusts and monopolies. The doom of any such attempt is, therefore, certain, and the effort expended is as useless as efforts spent in holding back the tides

There is only one sensible solution to the problems which the chain-stores have brought up. This is to take over not only the chain-stores but also all other corporations, and trusts and use them for the good of all the people. Such a solution is more rational than the destruction of great aggregates for wealth and labor. Chain stores are the natural results of the machine age and just like machines they can be used to build a society where people will be free from long, dreary, hours of toil, and will have an opportunity for physical and intellectual advancement. Progressives or anybody else, in so far as they oppose this natural development and try to lead the people into blind alleys are merely standing in the way of true progress.

Let All Disarm

Oh let the nations all disarm
So peace may rule at last,
And all the horrors of cruel war
May be forever past.
No more let greed and misery
Wring all our hearts with woe;
But all the joys of peace and love,
Let us, henceforth, now know.

Let "Peace on earth, good will to men,"
O'er all the world, now ring,
And of its joy and happiness,
Let every nation sing.
Lay down the arms of cruelty
That slay our brother men,
And let the peace that Christ desired
Enfold the world again.
—Martha Shepard Lippincott.

WANTS IT HIMSELF.

Sheiky Al—Can you tell me where I can find a job where I can keep dressed up all the time and won't have to work?

Employment Agent—I'll keep you in mind, and when I find two jobs like that you can have the other one.

THE MOURNING AFTER!

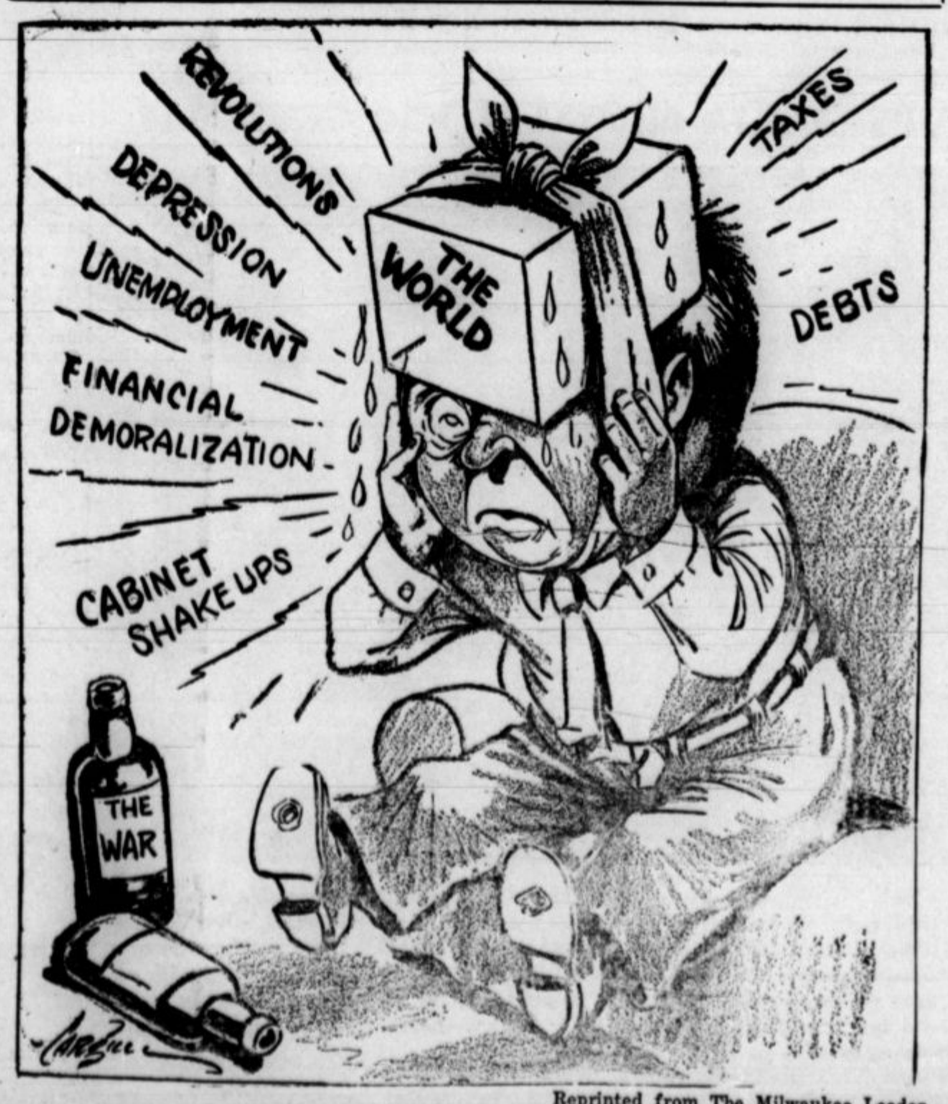

Reprinted from The Milwaukee Leader

FRAGMENTS

Moses, the great law-giver, let his brother Aaron do most of the talking, but law-givers of the present day are not of that kind.—P. P.

•

"What America needs is light wine and beer." There's some truth in that if you put a comma after "light".—M. L.

•

It is true that many families live on less than $500 a year. That's why merchants go broke.

•

There is one form of the dole that Hoover heartily favors. He would feel very distressed if millions of workers declined to dole their votes out to him next year.—N. L.

•

Of course there is no class struggle in holy America, but Brother Capital loves to employ the injunction against Brother Labor just to show him his place in the family.
—The New Leader.

•

Nothing is more disgusting than the crowing about liberty by slaves, as most men are, and the flippant mistaking for freedom of some paper preamble, like a declaration of independence, or the statutory right to vote by those who have never dared to think or act.—Emerson.

•

Dangers incalculably great must await an Empire whose citizens when brought to the consideration of a policy which entails vast sacrifice of life and treasure, are unable to give a patient, equal hearing to both sides, but eagerly submit their minds to statesments of facts and opinions which they have no reason to believe impartial and disinterested.
—J. A .Hobson.

The Only Way Out

"Why is there no work?" millions of unemployed men ask themselves. And millions of wives echo the question.

Why should they have to suffer the pangs of hell—they are their children—because they can find nothing to do?

In a way, it is their own fault. The Socialists have for years been explaining the nature of the capitalist system and urging them to help to evolve it into a better system in which poverty would be abolished. But they would not listen. They ate up the hokum fed to them by old party newspapers and politicians, and they thought the Socialists were nutty. Hence, the change was not made. The present condition of joblessness is the direct result of that neglect on their part.

The only excuse is that they did not know any better.

And the only excuse for the continuation of unemployment is that they still do not know any better. If they did, they could bring the necessary pressure to bear in order to change things so that jobs would be provided for all. If they just muddle along, the depression will end some time, but another will come later.

The depressions will not cease coming until Socialism comes and the industries are operated for use and not for profit.

It serves no purpose to call attention to these things except as a means of urging all men and women who **know the truth to help** with the educational process. The masses must be instructed by the printed word and by word of mouth, that they may take the right action. There is no other way to abolish poverty and recurring depressions.

Anyone who knows the truth, and does not help to desseminate it, is recreant to his or her duty.
—The Milwaukee Leader.

Thoughts on War

When we see how dastardly mean men and nations can act toward each other, we feel like apologizing to the apes for not being a fundamentalist.

Wouldn't it be cruel if we had to buy a new Liberty bond before we paid the second time for the ones we bought the first time?

Whatever the points in the next "fourteen points" will be, it's pretty sure self-determination won't be one of them.

Even if it is true that "uneasy lies the head that wears a crown", the same can not be said about the rulers of democracies. Not wearing crowns, they lie very easily.

Stealing pennies from blind beggars is honorable compared to stealing the resources of a weak people, for the thief who loots a blind man, risks his own hide, while those who loot weak nations risk the hides of others.

What this country needs is a selective draft restricted to American holders of property abroad.

The most detestable, despicable and destructive hunter is the concession hunter. He kills by the thousand, hazards nothing and even takes the kill from the killer who does his killing.

There never was anything desirable in the whole of history that could not have been bought cheaper with peace than with war. Nor was there ever a good war, a just war or a profitable war, for all the acquisitions of the human race of which we may justly boast, including liberty, had their beginnings in the minds and hearts of peaceful men. All that warriors have ever done or can ever do, is to try to settle by brute force what only thoughts and time can settle right. Show us a civilization not built in peace, or one that was not destroyed by war and we will show you dry water, cold heat and virtuous thieves.
—The American Guardian.